

Piotr Gontarczyk

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podśluchu pokojowego

Zbieraniem informacji za pomocą podśluchów w centrali Służby Bezpieczeństwa zajmowało się Biuro „T” (techniki operacyjnej), w 1971 r. przekształcone w Departament Techniki Operacyjnej. Na szczeblu województw jego odpowiednikami były wydziały „T”, a w niektórych mniejszych województwach utworzonych w wyniku reformy administracyjnej z 1975 r. – sekcje „T”, wchodzące w skład Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego.

Zakładaniem i obsługą podśluchu telefonicznego (PT) zajmował się Wydział I Biura „T”. W przypadku podśluchów pokojowych sytuacja była bardziej skomplikowana: założone instalacje obsługiwał Wydział II, natomiast zakładanie i usuwanie podśluchów leżało w gestii Wydziału VII. Były to szczególnie odpowiedzialne zadania. To właśnie funkcjonariusze Wydziału VII zakładali podśluchy w mieszkaniach rozpracowywanych osób, w budynkach użyteczności publicznej czy obiektach należących do kościołów.

Działania te wymagały dużego wysiłku oraz wymuszały rozwiązywanie wielu problemów technicznych i operacyjnych. Aby im sprostać, sięgano po pomoc licznych instytucji państwowych oraz werbowanej w tym celu agentury. Zadanie było przecież niełatwe. Bo jak przeprowadzić dokładne rozpoznanie w rozpracowywanym obiekcie? Jaką instalację założyć? Jak wejść do mieszkania figuranta? Jak bezpiecznie założyć mikrofon na plebanii? Gdzie umieścić mikrofon i jak go zamaskować? Którędy przeprowadzić przewody? Jak zorganizować całą operację, by poprzez zdemaskowanie ekipy instalacyjnej przez figurantów, sąsiadów lub przygodne osoby nie doprowadzić do zdezwuowania Służby Bezpieczeństwa i fiaska akcji? To tylko część podstawowych problemów, które musieli rozwiązywać funkcjonariusze Wydziału VII przed każdą operacją. Żeby podnieść kwalifikacje pracowników i zapewnić skuteczne przeprowadzanie tego typu działań, w 1961 r. doświadczony funkcjonariusz Biura „T” MSW (a w latach siedemdziesiątych zastępca naczelnika i naczelnik Wydziału VII Biura „T”/Departamentu Techniki MSW) kpt. Wiktor Kolenda¹ sporządził skrypt przeznaczony dla sekcji instalacyjnych pionu techniki operacyjnej. Dokument ten stanowi bardzo ciekawy instruktaż ujawniający metody pracy operacyjnej SB.

---

1 Wiktor Józef Kolenda (ur. 4 VI 1927 r. we Władystoku), elektromonter, absolwent Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW i Wieczorowego Uniwersytetu Marksizmu-Leninizmu organizacji partyjnej PZPR przy Ambasadzie PRL w Moskwie. W organach bezpieczeństwa w latach 1948–1990: 1952 – podporucznik, 1954 – porucznik, 1959 – kapitan, 1964 – major, 1967 – podpułkownik, 1971 – pułkownik. Wieloletni pracownik pionu „T” oraz szyfrant w placówkach dyplomatycznych PRL.

1961, Warszawa – Instrukcja wykonywania podsłuchu pokojowego przygotowana w pionie techniki operacyjnej MSW dla sekcji instalacyjnych tego pionu

Wstępne przedsięwzięcia techniczno-operacyjne w sprawach instalacyjnych PP

Oprac. kpt. W[iktor] Kolenda

Przygotowanie obiektu do realizacji rozpoczynamy od chwili otrzymania zatwierdzonego, pisemnego zamówienia. Natomiast wstępne rozeznanie rozpoczynamy wcześniej, na ustną próbę jednostki zainteresowanej, w celu wyrobienia sobie ogólnego poglądu na całokształt sytuacji istniejącej na zamierzonym obiekcie. Postępujemy tak dlatego, że każdy wniosek kierowany przez jednostkę operacyjną do zatwierdzenia winien posiadać naszą adnotację oceniającą realne możliwości zabezpieczenia wskazanego mieszkania. Przygotowania te, obejmujące zagadnienia techniczne i operacyjne, są przedmiotem niniejszego skryptu, który składa się z trzech części:

A. Wstępne przedsięwzięcia t[ekniki] o[peracyjnej]

B. Zachowanie się na obiekcie

C. Dokumentacja w sprawach instalacyjnych

Część A z kolei obejmuje następujące rozdziały:

I rozdział – Techniczne i operacyjne rozeznanie obiektu i jego najbliższego otoczenia.

II rozdział – Typowanie i uzyskiwanie p[unktów] o[dbioru] i lokali przejściowych,

III rozdział – Opracowanie planu technicznego zabezpieczenia obiektu.

IV rozdział – Opracowanie planu operacyjnego zabezpieczenia całości akcji PP.

V rozdział – Przygotowanie grupy technicznej do wejścia do obiektu i rozpoczęcia akcji.

VI rozdział – Dokumentacja wstępnych przedsięwzięć w sprawach PP.

Rozdział IV – mówiący o operacyjnym zabezpieczeniu całości akcji PP, wymaga wyjaśnień.

Zabezpieczenie operacyjne grupy pracującej w obiekcie należy w zasadzie do jednostki operacyjnej. Jeżeli jednak jednostka operacyjna nie jest w stanie wprowadzić nas do obiektu i zabezpieczyć grupę techniczną na czas wykonywania instalacji PP, to wówczas obiekt taki musimy zabezpieczyć bez wchodzenia. W takiej sytuacji sami przygotowujemy odpowiednie warunki operacyjne, a co za tym idzie dokonujemy rozeznania całokształtu sytuacji operacyjnej w obiekcie i w jego najbliższym otoczeniu. W tym aspekcie będziemy mówić o rozeznaniu operacyjnym i o przygotowaniu planu operacyjnego zabezpieczenia całości akcji PP.

Trzeba tu zaznaczyć, że samodzielne rozeznanie i zabezpieczenie realizujemy w zasadzie tylko w odniesieniu do otoczenia figuranta, a więc w punktach odbioru i w lokalach przejściowych. Natomiast zabezpieczenie operacyjne samego figuranta i osób wspólnie z nim zamieszkujących pozostaje nadal w kompetencji jednostki operacyjnej, obowiązanej do tworzenia sytuacji odpowiadającej naszym wymaganiom.

Dokumenty

A-I. Techniczne i operacyjne rozeznanie obiektu i najbliższego otoczenia figuranta

Zagadnienie to jest bardzo obszerne, ponieważ łączy w sobie zagadnienia czysto techniczne, jak również skomplikowane często elementy rozeznania operacyjnego. Łączne omawianie tych dwóch różnych co do istoty zagadnień jest celowe, ponieważ w praktyce oba rozeznania prowadzone są równolegle. Zwraca się uwagę, że wszechstronne i szczegółowe rozeznanie obiektu i jego otoczenia umożliwia poprawne i rzeczowe opracowanie pozostałych zagadnień wymienionych w planie tematu. Dotychczasowa praktyka wykazała, że powodzenie lub niepowodzenie całości akcji PP zależy w dużej mierze, a czasem wyłącznie, właśnie od głębokości i dokładności przeprowadzonego rozeznania obiektu i otoczenia.

Przystąpimy obecnie do omawiania danych, które musimy koniecznie uzyskać, by móc opracować plany technicznego i operacyjnego zabezpieczenia obiektu, a następnie zgodnie z tym planem zrealizować zamówienie jednostki operacyjnej.

Ogólnie biorąc, dane te można zamknąć w następujących punktach:

a) Miejsce zamieszkania figuranta, skład jego rodziny, rozkład i przeznaczenie poszczególnych pomieszczeń w obiekcie.

b) Rozkład i przeznaczenie pomieszczeń przylegających do obiektu lub z nim sąsiadujących.

c) Plany budowlane i szereg danych z zakresu technicznego ścian, stropów, podłóg, instalacji elektrycznych i sanitarnych, systemu wentylacji i ogrzewania, strychów, piwnic. Te interesujące nas dane dotyczą zarówno samego obiektu, jak p.o. i lokali przyległych.

d) Możliwość wejścia do obiektu, zabezpieczenia się przed figurantem, ewentualnie jego rodziną lub sublokatorami.

e) Możliwość wykorzystania do spraw PP lokali przyległych lub sąsiadujących z obiektem.

Każdy z tych punktów jest bardzo złożony. Będziemy je dalej stopniowo rozwijać. Zanim do tego przystąpimy, trzeba powiedzieć, że klasycznym obiektem PP spotykanym w naszej codziennej praktyce jest mieszkanie prywatne. Omawiając dalej wstępne przedsięwzięcia związane z realizacją PP, będziemy mieli na myśli taki właśnie obiekt.

W celu uzyskania wyczerpujących danych o technicznych i operacyjnych warunkach istniejących w obiekcie i w jego otoczeniu wykonujemy następujące czynności:

Konsultacja z jednostką zamawiającą

Konsultacje organizujemy natychmiast po otrzymaniu zamówienia. Pozwala to nam zapoznać się informacjami uzyskanymi dotychczas przez jednostkę zamawiającą, a dotyczącymi całokształtu sytuacji w obiekcie i w jego otoczeniu. Informacje takie są niekiedy bardzo obszerne i w dużej mierze ułatwiają nam dalsze rozeznanie obiektu. Na podstawie uzyskanych podczas konsultacji danych określamy kierunki i sposoby dalszego rozeznania obiektu po linii pionu „T”, jak również dla jednostki zamawiającej. Często się zdarza, że pracownicy operacyjni zainteresowani danym

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

obiektem w stopniu niedostatecznym orientują w tym, jakie warunki operacyjne należy stworzyć, by umożliwić wykonanie PP. Są też wypadki, gdy jednostka operacyjna nie wie o figurancie nic poza nazwiskiem i miejscem zamieszkania. W tym wypadku konsultacje powodują uaktywnienie zainteresowanych pracowników w kierunku operacyjnego rozeznania obiektu. W ramach konsultacji jednostka zamawiająca winna udzielić pracownikowi P.P. dokładnych wyjaśnień w zakresie podanych niżej tematów. Pomijamy tu dane uwidocznione w zamówieniu.

a) Skład osobowy rodziny figuranta, jego współlokatorów i stosunki między figurantem jego rodziną, sublokatorami i sąsiadami.

b) Które pokoje należy zabezpieczyć, a więc muszą podać przeznaczenie poszczególnych pokoi w obiekcie.

c) Tryb życia osób zamieszkałych w obiekcie, miejsce i godziny pracy, lub inne dane regularnie powtarzające się w rozkładzie dnia figuranta i jego otoczenia.

d) Możliwość wejścia [do] obiektu, uzyskanie kluczy, zabezpieczenie figuranta i jego otoczenia poza obiektem na czas pracy grupy technicznej.

Oprócz tych podstawowych wiadomości powinniśmy otrzymać szereg innych. Na przykład: czy w obiekcie jest telefon, odbiornik radiowy, czy figurant posiada zwierzęta domowe, jak są umeblowane interesujące nas pokoje, jakie stosunki łączą figuranta z dozorcą i inne podobne informacje uzupełniające naszą wiedzę o obiekcie. Na przykład: w jednym z obiektów zamierzaliśmy skorzystać z pomocy dozorcę w celu rozeznania strychu nad mieszkaniem figuranta. Z informacji jednostki zamawiającej wynikało, iż figurant zjednał sobie dozorcę różnymi drogami prezentami. W tej sytuacji zrezygnowano z pierwotnych zamiarów i oględziny strychu wykonano nieco później za pośrednictwem punktu odbioru.

Dalsze nasze postępowanie i kierunki rozeznania są w zasadzie uzależnione od możliwości lub braku możliwości wejścia do obiektu w celu założenia instalacji PP. Od tego zależy, czy instalację będziemy wykonywać z wchodzeniem, czy bez wchodzenia. To z kolei wytycza zakres i kierunki naszego rozeznania, które w obu wypadkach będą znacznie się różnić. Uwidacznia się ona przy omawianiu dalszych czynności związanych z rozeznaniem obiektu. Są nimi rozeznania zewnętrzne i oględziny wewnętrzne obiektu i otoczenia. Warto tu zwrócić uwagę na konieczność uzyskania przed tym planów budowlanych interesujących nas budynków. Plany takie otrzymujemy w archiwach Rad Narodowych, u architektów powiatowych lub miejskich, u inwestorów. Posiadanie fotokopii rysunków technicznych znacznie ułatwia szybkie i dokładne zorientowanie się w całości spraw technicznych.

Rozeznanie zewnętrzne obiektu i otoczenia

Czynność tę wykonujemy w sposób jednakowy dla wszystkich obiektów, niezależnie od tego, czy planowane zabezpieczenia będziemy wykonywać z wchodzeniem czy bez wchodzenia. Przed rozeznaniem zewnętrznym stawiamy następujące zadania:

a) Określić, czy w danym wypadku zastosujemy instalację przewodową, czy aparaturę beprzewodową. Stawianie takiego pytania jest celowe oczywiście tylko w sto-

Dokumenty

sunku do obiektów doraźnych. Do obiektów stałych staramy się w zasadzie stosować instalację przewodową.

Przykłady:

– Figurant zamieszkuje sam lub z jedną czy dwoma zaprzyjaźnionymi lub spokrewnionymi z nim rodzinami. Mieszkanie jego mieści się w wolno stojącej willi, czas eksploatacji przewidziany jest na parę dni. Planujemy więc zastosowanie instalacji bezprzewodowej.

– Mieszkanie, które mamy zabezpieczyć, znajduje się w dużym nowoczesnym bloku, a więc styka się z szeregiem przyległych lokali, i wiemy, że posiada kanały wentylacyjne. W podobnym wypadku możemy stosować instalację przewodową nawet dla bardzo krótkotrwałych obiektów.

b) Wytypować pomieszczenia na p.o. i lokale przejściowe.

W czasie rozeznania zewnętrznego wynotowujemy mieszkania bezpośrednio przylegające do obiektu, jak również [w] jego bezpośrednim sąsiedztwie. Zwracamy uwagę na strychy piwnice, na możliwość przechodzenia z budynku na budynek, włazy, drabiny, na mieszczące się w sąsiedztwie figuranta lokale usługowe, biurowe i inne. Rozeznanie takie jest szczególnie ważne w wypadkach, gdy nie mamy możliwości wejścia do obiektu i musimy go zabezpieczyć bez wchodzenia. Trzeba tu zaznaczyć, że na p.o. i lokale przejściowe typujemy zawsze więcej niż jedno pomieszczenie. Dopiero po dokładnym rozeznaniu i sprawdzeniu wybieramy jeden z nich. Szczegóły związane z typowaniem p.o. i lokali przejściowych omówimy w rozdziale II specjalnie temu zagadnieniu poświęconym.

c) Zorientować się, jakie są warunki operacyjne i techniczne dla poruszania się w sąsiedztwie obiektu i samym obiekcie. Na tej podstawie ustalamy czas i sposoby dokonania oględzin wewnętrznych obiektu i otoczenia.

Ogólnie biorąc, rozeznanie zewnętrzne pozwala nam określić, w jakim kierunku winno iść dalsze rozeznanie całego obiektu. Między innymi na podstawie rozeznania zewnętrznego wybieramy pomieszczenia, którym w dalszym rozeznaniu poświęcamy główną uwagę. Poza tym w wypadku, gdy nie możemy dokonać bezpośrednich oględzin wewnętrznych obiektu, wybieramy miejsca, z których można zajrzeć do wnętrza przez okno za pomocą lornetki.

Wszystko, co wyżej zostało powiedziane, poczynając od punktu "b", dotyczy przede wszystkim obiektów mieszczących się w zwartej, gęstej zabudowie typu miejskiego. Nieco inaczej sprawy te przedstawiają się dla obiektów znajdujących się wśród wiejskiej luźnej zabudowy. W takim wypadku rozeznanie wewnętrzne ogranicza się w zasadzie do ogólnego zorientowania się co do miejsca położenia i wyglądu obiektu i otoczenia. Pozwala na wytypowanie budynków na p.o. i na wytyczenie trasy kabli w przypadku instalacji przewodowej. Nadmienić tu trzeba, że trasę kabli wyznaczamy według miedz i rowów. Na przełaj możemy wyznaczyć trasę kabli tylko na łąkach, w sadach, na innych ziemiach nieoranych. Uzyskujemy jeszcze wiadomości o następującym charakterze: czy w obiekcie jest telefon, głośnik z radiowęzła, radio, czy jest oświetlenie elektryczne, czy budynek jest murowany, czy drewniany, jakie ma podpiwniczenie.

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

Podobne spostrzeżenia są niezmiernie ważne dla opracowania technicznego planu zabezpieczenia, dla odpowiedniego zaopatrzenia się w potrzebne materiały, sprzęt i aparaturę, jak również dla ustalenia ilościowego i jakościowego składu grupy. Niektóre spostrzeżenia mogą stać się punktem wyjściowym dla opracowania planu technicznego i operacyjnego zabezpieczenia, a następnie ich wykonania, na przykład:

– Stwierdzamy, że w chałupie jest głośnik podłączony do radiowęzła. Daje nam to możliwość zrealizowania następującej koncepcji: nawiązujemy kontakt z pracownikiem lub kierownikiem radiowęzła, przy jego pomocy powodujemy uszkodzenie głośnika w obiekcie. Następnie pod legendą naprawy głośnika lub linii wysyłamy naszą grupę techniczną, która usuwając rzekome uszkodzenie, zabezpiecza aparaturę bezprzewodową, a w sprzyjających okolicznościach nawet przewodową.

– Może być, że figurant posiada aparat telefoniczny. W tym wypadku nawiązujemy kontakt z kierownikiem centrali telefonicznej lub urzędu telekomunikacyjnego i przy jego pomocy organizujemy wszystko tak samo jak w poprzednim przykładzie. Sposób ten wykorzystujemy z powodzeniem również w miastach.

– Podczas oględzin spostrzegamy, że w obiekcie i w otaczających go zabudowaniach czynione są prace elektryfikacyjne. Fakt ten wykorzystujemy w sposób podobny jak wyżej.

Chcąc wykonać dokładniejsze rozeznanie zewnętrzne na wsi, możemy zastosować jeszcze następujące legendy:

– Kontraktacja buraków cukrowych lub trzody chlewnej. Wiemy, że do kontraktacji buraków cukrowych przybywają na wieś przedstawiciele z zakładów cukrowniczych, a więc ludzie w otoczeniu figuranta nieznanymi.

– Handel domokrażny, wykonywanie portretów fotograficznych, kupno jednostkowe drobiu lub czegoś podobnego. Ta ostatnia legenda może być zastosowana w wypadku, gdy dom figuranta stoi przy ruchliwych drogach, przejazdach lub w miejscach postoju.

Oględziny wewnętrzne

Oględziny wewnętrzne dają nam możliwość w dostatecznym stopniu rozeznac technicznie warunki w obiekcie i w sposób decydujący wpływają na wybór sposobu, miejsca i metody wykonania i ukrycia całości instalacji. Szczególnie ważną rolę odgrywają oględziny wewnętrzne przy zabezpieczeniu obiektu bez wchodzenia.

W tym wypadku dobre rozeznanie techniczne gwarantuje powodzenie całej akcji PP.

Odróżniamy dwa rodzaje oględzin: oględziny bezpośrednie i oględziny pośrednie. Omówimy je kolejno.

a) Oględziny bezpośrednie

Są to oględziny z bezpośrednim, tajnym lub zalegendowanym wejściem do obiektu. Wejście tajne organizuje jednostka zamawiająca. Wejście zalegendowane organizuje w zasadzie pion Biura „T” w ramach własnych możliwości. Najpopularniejszymi i najskuteczniejszymi legendami są: komisje lokalowe, kontrola dowodów i urządzeń radiowych, naprawa urządzeń elektrycznych, telefonicznych lub sanitarnych, kontro-

Dokumenty

la stanu technicznego budynku i inne. Ta ostatnia jest możliwa do wykorzystania jedynie wówczas, jeżeli budynek nie jest własnością figuranta i oczywiście jest w złym stanie technicznym.

Najwięcej danych technicznych o obiekcie uzyskujemy na oględzinach z tajnym wejściem. Możemy wówczas szczegółowo obejrzeć całe mieszkanie, pobrać wszystkie interesujące nas wymiary, próbki farb, zbadać szczegóły budowlane, kanały wentylacyjne, grubość ścian, jakość podłóg i listew podłogowych, progów, instalacji elektrycznych, rozstawienie i wykonanie mebli i szereg innych elementów technicznych. Duże możliwości daje też wejście pod legendą kontroli radiofonicznej, kontroli stanu technicznego budynku i komisji lokalowych. Pozostałe legendy dają mniejsze możliwości rozeznania, ponieważ nie zawsze umożliwiają wejście do wszystkich pomieszczeń figuranta, chociaż często, zwłaszcza w małych mieszkaniach, pozwalają obejrzeć wszystko, co nas może interesować. Trzeba tu nadmienić, że każda legenda musi być zabezpieczona w odpowiednich instytucjach lub przez odpowiednie osoby.

Na przykład:

Naprawa i kontrola instalacji telefonicznej – zabezpieczamy na centrali telefonicznej lub w Urzędzie Telekomunikacyjnym. Do kontroli radiofonicznej trzeba posiadać dokumenty uprawniające do przeprowadzenia kontroli i znać uprawnienia i obowiązki kontrolera, jak również nazwiska pracowników urzędu telekomunikacyjnego. Wchodzenie pod legendą naprawy lub kontroli technicznej zabezpieczamy w tej instytucji lub u tej osoby, która z urzędu jest zobowiązana czynności te wykonać lub do której figurant zwracał się o to z prośbą. Tego rodzaju legendy organizujemy przy pomocy tajnych współpracowników. W żadnym wypadku nie wolno posługiwać się nieuzasadnionym, naciągniętym pretekstem, może to doprowadzić do dekonspiracji.

W obiektach wiejskich osobnych oględzin wewnętrznych w zasadzie nie stosujemy. Jeżeli robimy, to są to rzadkie wypadki. Na przeszkodzie stoją obiektywne trudności natury operacyjnej w znalezieniu rzeczowej legendy. Przykłady legend możliwych do zastosowania przytoczyliśmy, podsumowując omawianie rozeznania zewnętrznego.

b) Oględziny pośrednie

Są to oględziny bez możliwości wejścia do obiektu. Instalację w takim wypadku wykonujemy przeważnie bez wchodzenia. Za pomocą różnych pośrednich sposobów uzyskujemy dostateczną ilość technicznych danych o obiekcie, umożliwiających nam opracowanie planu i wykonanie zabezpieczenia. Oględziny takie trwają znacznie dłużej i są trudniejsze. Dane techniczne uzyskane z oględzin pośrednich trzeba kontrolować. Do sposobów takich zaliczamy:

Bezpośrednie oględziny pomieszczeń przyległych do obiektu z boku, z góry lub z dołu. Tymi pomieszczeniami mogą być mieszkania, strychy, piwnice, biura. Oglądając pomieszczenia nad i pod figurantem, uzyskujemy orientacyjny rozkład pomieszczenia figuranta. Czynimy poza tym szereg potrzebnych spostrzeżeń natury technicznej. Między innymi szczegóły budowy podłóg, progów, kanałów wentylacyjnych, systemu ogrzewania. Oglądając piwnice i strychy, orientujemy się w spo-

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

sobie budowy stropów i sufitów. Uzyskujemy również rozkład kanałów wentylacyjnych lub dymnych.

Porównując rozkład oglądanych pomieszczeń z posiadanymi planami budowlanymi, nanosimy na nie zaobserwowane poprawki. Oznaczamy kanały wentylacyjne, dymne, ściennie szafy i wnęki w ścianach dotykających do sąsiednich pomieszczeń, dane o instalacjach elektrycznych, sanitarnych i innych.

Analizując nasze spostrzeżenia, ustalamy z dużą dokładnością rozkład pokoi i techniczne szczegóły w obiekcie. Gdybyśmy z jakichś przyczyn nie mogli uzyskać oryginalnych planów budowlanych, to na podstawie oględzin sporządzamy rysunki techniczne interesujących nas pomieszczeń. Niżej podaję parę przykładów rozeznania pośredniego:

– Oglądając strych w starym budownictwie, stwierdzamy, że istnieje c.o., a obok tego znajdujemy przewody dymne. Robimy wniosek, że tylko niektóre z nich są czynne. Mianowicie te, które przychodzą z kuchni. Pozostałe są prawdopodobnie nieczynne i możemy je brać pod uwagę, szukając sposobu na wyprowadzenie instalacji z obiektu lub w celu doprowadzenia jej do PP.

Oglądając strych lub piwnice w starym budownictwie, stwierdzić możemy, jak wykonane są stropy. Jeżeli okaże się, że stropy wykonane są z drzewa, to bez trudności możemy zabezpieczyć obiekt bez wchodzenia, wykorzystując do tego pomieszczenia nad lub pod obiektem. Pracę tę możemy wykonać także ze strychu, jeżeli figurant mieszka na ostatnim piętrze, lub z piwnicy, jeżeli figurant mieszka na parterze.

Figurant mieszka na II piętrze kilkupiętrowego nowego standardowego bloku mieszkalnego, jako sublokator zajmując jeden pokój u bliskiej rodziny. Wyobraźmy sobie, że z jakichś powodów operacyjnych nie możemy dokonać oględzin bezpośrednich (nie mamy legendy na wejście). Mamy natomiast możliwość obejrzenia pokoi nad i pod figurantem. Podczas tych oględzin oznaczamy na posiadanych planach lub rysunkach miejsca umieszczenia kratki wentylacyjnych na każdym piętrze. Analizując następnie uzyskane dane, z łatwością wyznaczamy miejsce umieszczenia kratki w interesującym nas pokoju. Obliczenia te wykorzystamy następnie do zabezpieczenia obiektu przez wpuszczenie do kanału wentylacyjnego mikrofonu z pomieszczeń znajdujących się nad figurantem lub ze strychu, a nawet z dachu.

Dane uzyskane opisanymi wyżej sposobami uzupełniamy często zaglądaniem do obiektu przez okno za pomocą lornetki. Wykonujemy to w czasie, gdy wnętrze obiektu jest dobrze oświetlone słońcem lub wieczorem przy świetle elektrycznym. By dokładnie rozeznąć każdy pokój figuranta przez okno, musimy prowadzić obserwację z kilku różnych punktów. Zależy to od tego, czy rozeznąć musimy cały pokój, czy tylko określony jego fragment. Jednocześnie określamy przeznaczenie poszczególnych pokoi i wyznaczamy te, które koniecznie trzeba zabezpieczyć.

Przykłady oględzin przez okno:

– Jeżeli mieszkanie figuranta mieszczące się na I piętrze zabezpieczamy przez sufit z mieszkania na II piętrze, to interesuje nas w zasadzie tylko wygląd sufitu w obiekcie, czy ma gipsową sztukaterię, czy jest gładki, w jakim miejscu i jak jest zawieszono-

Dokumenty

ny jest żyrandol, jak wykonana jest instalacja elektryczna (czy rurkami Bergmana pod tynkiem, czy w inny sposób). Obserwację sufitów prowadzimy z przeciwległego mieszkania na parterze albo bezpośrednio z ulicy lub z podwórza.

– Jeżeli to samo mieszkanie mamy zabezpieczyć przez ścianę z sąsiedniego mieszkania, to musimy wiedzieć, jak ta ściana wygląda od strony obiektu. Obserwacje tej ściany przeprowadzimy więc z dwóch punktów: z I piętra przeciwległego budynku oglądamy interesującą nas ścianę od sufitu w dół, możemy zaobserwować kratkę wentylacyjną wnęki, załamania ściany i rozstawione przy niej wysokie meble. Natomiast z wyższych pięter oglądamy podłogę, listwy i mniejsze meble ustawione przy tej ścianie. Poczynione spostrzeżenia wykorzystujemy do zaplanowania i wykonania instalacji. W tym konkretnym wypadku wyznaczamy miejsce, w którym wykonamy otwór pod listwą podłogową figuranta w celu zainstalowania mikrofonu „sonda”, i możemy z dużą dokładnością wyliczyć grubość ściany. Miejsce na otwór wybieramy tak, by było częściowo zasłonięte meblem, lecz z gwarancją dobrej słyszalności. W razie powstania drobnego uszkodzenia w czasie pracy mebel zabezpiecza nas przed dekonspiracją. Oba wymienione wyżej warunki spełniają dobrze meble na krótkich nóżkach. W tym opisanym wypadku niekoniecznie musimy zakładać „sondę”, możemy skorzystać z zaobserwowanej kratki wentylacyjnej i wpuścić mikrofon do kanału wentylacyjnego.

Dane uzyskiwane z oględzin pośrednich nie zawsze są dostatecznie dokładne, posługiwać się nimi trzeba ostrożnie. Wskazaniem jest posiadanie oryginalnych planów budowlanych, ułatwia to nam poznanie obiektu. Zaznaczyć tu należy, że plany budowlane nie zawsze odpowiadają stanowi faktycznemu. Na przykład: zdarza się często, że kanały wentylacyjne są zrobione w innym miejscu niż wykazują plany. Są wypadki, gdy podczas budowy przesunięto ścianki działowe i dokonano innych zmian, lecz nie wykazano tego w planach budowlanych.

Organizowanie oględzin pośrednich wymaga zastosowania szeregu czynności operacyjnych, tak jak i przy oględzinach bezpośrednich. Do oględzin mieszkań przyległych stosujemy zazwyczaj te same legendy, jakich używamy, organizując wejście do obiektu. Wejście na dachy, strychy lub do piwnic uzyskujemy przeważnie za pomocą dozorczy lub właściciela budynku. Często wejście do tych pomieszczeń uzyskujemy przy pomocy właściciela p.o. lub lokalu przejściowego, a czasem wejście takie organizujemy tajnie.

W praktyce stosuje się najczęściej oba typy oględzin równoległe do jednej i tej samej sprawy. Część danych uzyskujemy więc przez oględziny bezpośrednie, część przez pośrednie, a część odczytujemy z planów budowlanych. W ten sposób otrzymujemy maksimum możliwych do uzyskania informacji o stanie technicznym obiektu. Wszystko to jest możliwe do zrealizowania w warunkach miejskich. W warunkach wiejskich pośrednie oględziny wewnętrzne mieszczą się w ramach rozeznania zewnętrznego obiektu i otoczenia.

Rozeznając opisanymi wyżej metodami techniczny stan obiektu, uzyskujemy przy tym szereg informacji i spostrzeżeń natury operacyjnej. Wykorzystujemy je do legendowania dalszego rozeznania lub do operacyjnego zabezpieczenia akcji.

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

Obecnie zrobimy zestawienie podstawowych informacji, które musimy zdobyć w celu zabezpieczenia obiektów stałych i doraźnych instalacją przewodową i bezprzewodową. Dla różnych obiektów i różnych instalacji ilość i jakość potrzebnych informacji będzie różna. Organizując rozeznanie obiektu i jego otoczenia, stawiamy przed sobą następujące zadanie:

a) Dla obiektu zabezpieczonego z wchodzeniem:

W pierwszej kolejności omówimy obiekty stałe i doraźne zabezpieczone instalacją przewodową. Najtrudniejszym zagadnieniem, chociaż nie zawsze, jest wyprowadzenie instalacji z obiektu i doprowadzenie jej do p.o. Wykonanie instalacji w samym obiekcie napotyka na ogół mniejsze trudności. Oczywiście zdarza się czasem sytuacja odwrotna, ale są to wypadki rzadkie. Przygotowując się więc do instalacji przewodowej, szukamy przede wszystkim trasy na wyprowadzenie przewodów. Czy zadanie to w jakimś konkretnym wypadku będzie trudne, czy łatwe, zależy w dużej mierze od odległości i usytuowania p.o. w stosunku do obiektu. Zależności te i trudności, jakie napotykamy, omówimy na przykładach:

Obiekt stały mieści się na II piętrze starej pięciopiętrowej kamienicy. Stały punkt odbioru (uzyskano) w tej samej kamienicy na parterze, lecz w przeciwnym, znacznie oddalonym jej końcu. Dokonując rozeznania technicznego, stwierdziliśmy, co następuje: w całym domu nie ma kanałów wentylacyjnych. Część budynku, gdzie znajdowało się p.o., ogrzewana była piecami węglowymi, nie znaleziono w tej części ani jednego wolnego kanału dymnego. Natomiast ta część budynku, w której znajdował się obiekt, posiadała zainstalowane c.o., znaleźliśmy szereg nieczynnych kanałów dymnych. W pomieszczeniach piwnicznych przez całą długość budynku był długi dostępny dla wszystkich korytarz. Zaplanowano instalację z obiektu sprowadzić do piwnicy, tam wzdłuż korytarza pod legenda kabla telefonicznego doprowadzić pod podłogę p.o. i wprowadzić do środka. Należało więc znaleźć taki nieczynny kanał dymny, który zaczynałby się w piwnicy i przechodził przez jedną ze ścian w mieszkaniu figuranta.

W trakcie poszukiwań dokonywanych przez opuszczanie ze strychu sznura z ciężarkiem do wszystkich kanałów znaleziono jeden kanał zaczynający się w piwnicy, lecz kanał ten nie przechodził przez mieszkanie figuranta. Stwierdzono poza tym, że przez mieszkanie figuranta przechodzą kanały z pokoi na parterze i na I piętrze. W związku z tym końcowy plan opracowano następująco: przewody z obiektu wyprowadzić nieczynnym kanałem dymnym na strych, po strychu w polepie doprowadzić je do kanału dymnego przychodzącego z piwnicy. Kanałem tym sprowadzamy przewody do piwnicy, tam włączamy je w kabel telefoniczny i doprowadzamy wzdłuż korytarza do p.o. Warto dodać, że instalację z obiektu wyprowadzono zgodnie z tym planem. Gdyby przy opisanym wyżej wzajemnym usytuowaniu obiektu i p.o. znaleziono nieczynny kanał dym przechodzący przez p.o. lub gdyby w obiekcie i p.o. znaleziono kanały wentylacyjne, to zaplanowano by inną krótszą i łatwiejszą do wykonania trasę przewodów. Mianowicie z obiektu instalację wyprowadzić na strych, po strychu doprowadzić do kanału z p.o. i opuścić do naszego pomieszczenia.

Mieszkanie figuranta mieści się na III piętrze czteropiętrowego budynku. Obiekt mamy zabezpieczyć doraźnie. Na p.o. wytypowano mieszkanie w sąsiednim przy-

Dokumenty

ległym budynku. W domu, gdzie mieści się obiekt, są kanały wentylacyjne, lecz nie ma strychu, dach betonowy płaski, pokryty warstwą papy. W budynku p.o. nie ma kanałów wentylacyjnych ani wolnych kanałów dymnych, strych wysoki. Dane te uzyskano przez oględziny obiektu, p.o. strychów i dachów. Za pomocą sznura z ciężarkiem sprawdzono, że przez obiekt przechodzą kanały wentylacyjne z niższych pięter. Wyprowadzanie instalacji zaplanowano następująco:

Z obiektu na dach przewody wyprowadzić kanałem wentylacyjnym z niższego piętra, na dachu ułożyć i zasmołować je pod papą do strychu p.o. Na strychu p.o., kryjąc przewody pod polepą, doprowadzić do miejsca znajdującego się w pionie nad oknem p.o. W miejscu tym przewody wypychamy poza dach i opuszczamy do okna p.o. pod legendą anteny. Miejsce, w którym kanał wentylacyjny z niższego piętra przechodzi przez obiekt, wymierzono podczas oględzin pomieszczeń pod obiektem. Z dachu do okna p.o. instalację sprowadzamy w jednym wieloparowym kablu, a nie warkoczem pojedynczych, jednoparowych przewodów.

Najłatwiej jest rozeznaczyć trasę na wyprowadzenie instalacji do p.o. przyległego do obiektu. W takim wypadku musimy tylko dokładnie poznać ścianę dzielącą oba mieszkania. Ustalamy, jakie pomieszczenia znajdują się przy tej ścianie od strony p.o. i od strony obiektu, wyznaczamy w tej ścianie najcieńsze miejsca, może to być wnęka lub wpuszczona w ścianę szafa, badamy, czy w ścianie tej przebiegają przewody elektryczne lub sanitarne instalacje. Mając już wszystko to ustalone, wyznaczamy miejsce na wykonanie otworu z obiektu do p.o.

Z tych przykładów widać, jak bardzo dokładnie trzeba badać cały budynek, chcąc znaleźć przejście dla przewodów z obiektu do p.o., i jak ważne techniczne znaczenie ma nieduża odległość do p.o.

Drugim ważnym zagadnieniem jest wyznaczenie miejsca i sposobu ukrycia mikrofonów i przewodów. W tym celu musimy rozeznaczyć:

a) Umeblowanie i wymiary pokoi przeznaczonych do zabezpieczenia. Pozwoli to nam zaplanować ilość mikrofonów w poszczególnych pokojach i miejsce ich umieszczenia w celu zapewnienia dobrej słyszalności z całego pokoju.

b) Sposób wykonania podłóg, progów, drzwi i listew podłogowych. Mianowicie czy podłoga w pokojach wykonana jest z klepek, czy z desek. Jeżeli z klepek, to czy ułożone są one na lepik czy na ślepej podłodze. Jak wysokie są listwy podłogowe, czy w drzwiach są progi. Jakie są podłogi w kuchni, łazience i w przedpokoju. Jak zbudowane są drzwi, jakie mają okładziny.

Dostateczne rozeznaczenie w tym zakresie pozwala nam na zaplanowanie trasy przewodów wewnątrz obiektu i na wybranie sposobu ukrycia mikrofonów i przewodów. Np. będąc na oględzinach wewnętrznych, sprawdzamy przez przysiadanie całym ciałem na jednej nodze, jak zbudowany jest parkiet z klepek. Jeżeli przysiadając, czujemy lekkie uginanie się podłogi, to znaczy, że klepka położona jest na ślepej podłodze. Możemy więc zaplanować przeciąganie przewodów za pomocą sprężyny lub drutu pod ślepą podłogą z jednego końca pokoju w drugi. Unikniemy w ten sposób gipsowania przewodów za listwami, a w związku z tym i zrywania dużej ilości listew, przybijania ich z powrotem, gipsowania, malowania i suszenia.

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

Oprócz tego dla zapewnienia dobrej i sprawnej organizacji pracy trzeba rozeznac jeszcze co następuje:

c) Jak jest konserwowana podłoga, czy jest malowana, czy pastwana i jakim kolorem, czy jest powleczona warstwą plastyku. Ten ostatni sposób konserwacji jest jeszcze mało rozpowszechniony. Ustalamy, jakimi farbami i na jakie kolory malowane są ściany. Uzyskanie tych danych jest konieczne w celu przygotowania odpowiednich materiałów i sprzętu do maskowania śladów naszej pracy.

d) Czy w obiekcie lub w innym pomieszczeniu, gdzie mamy pracować, jest sieć elektryczna i z jakim napięciem. Musimy to wiedzieć, by zabrać ze sobą odpowiednią aparaturę do kontroli wykonywanych odcinków instalacji, w celu utrzymania łączności, suszenia i lutowania. Informacja o sieci elektrycznej jest potrzebna po to, by w wypadku jej braku tak zaplanować trasę instalacji, aby plamy po gipsowaniu i malowaniu znalazły się w miejscach osłoniętych meblami.

e) Czy w obiekcie lub w innym pomieszczeniu nas interesującym jest woda. W wypadku jej braku dołączamy odpowiednią jej ilość do przygotowania sprzętu.

O wiele mniej danych technicznych potrzebujemy, gdy do obiektu wchodzimy, zabezpieczając go instalacją bezprzewodową. W takim wypadku musimy wiedzieć:

a) Które pokoje trzeba zabezpieczyć, jak wielkie są to pokoje i jak są umeblowane. Na tej podstawie planujemy ogólną ilość potrzebnych nadajników i ilość ich w poszczególnych pomieszczeniach obiektu.

b) Czy w obiekcie jest instalacja elektryczna. Jeżeli jest, to z jakim napięciem i jak instalacja ta jest wykonana. Mianowicie czy gniazdka sieciowe, ewentualnie puszki są na ścianie, czy instalacja wykonana jest rurkami Bergmana.

W zależności od tego, jaki stan faktyczny w tej dziedzinie stwierdziliśmy, planujemy zastosowanie nadajników sieciowych lub bateryjnych i wybieramy miejsce na ich ukrycie.

Prócz tego na podstawie tych informacji przygotowujemy odpowiednie przewody i części osprzętu elektrycznego dla ewentualnej wymiany uszkodzonych przez nas elementów instalacji. Na przykład jeżeli stwierdzimy w czasie oględzin, że instalacja z rurek Bergmana ukryta jest pod tynkiem i że w pokoju figuranta nie ma gniazdka sieciowego, a tylko wyłącznik na jedną żarówkę, to przygotowujemy sobie odcinek przewodu dla doprowadzenia go pod wyłącznik za którym planujemy ukryć nadajnik, w celu uniezależnienia się od obwodu żarówki.

c) Czy budynek jest drewniany, czy murowany. Pytanie to dotyczy przede wszystkim zabudowań wiejskich. Wiedzieć o tym musimy po to, aby zabrać ze sobą potrzebne narzędzia na wykonanie otworów dla nadajników.

d) W obiekcie nieposiadającym sieci elektrycznej dokonujemy szczegółowego rozeznania mebli od strony konstrukcyjnej i szczegółów budowy wewnątrz. Orientując się w sposobie wykonania mebli, możemy znaleźć bezpieczne i gwarantujące dobrą słyszalność miejsce na ukrycie nadajnika bateryjnego w jednym z mebli.

Widzimy, że rozeznanie dla instalacji bezprzewodowej jest łatwiej wykonać niż dla instalacji przewodowej. Odpada tu przede wszystkim potrzeba rozeznania trasy z obiektu do p.o. Natomiast rozeznanie podłóg i listew może się przydać, bo czasem nadajnik bateryjny, a nawet sieciowy ukrywamy pod podłogą lub pod listwami.

Dla obiektu zabezpieczonego bez wchodzenia:

Prowadząc rozeznanie obiektu, który będziemy zabezpieczać bez wchodzenia, inaczej niż dla instalacji z wchodzeniem oceniamy znaczenie poszczególnych elementów rozeznania. Najważniejszą sprawą jest w tym wypadku wyszukanie miejsca i sposobu zainstalowania mikrofonów. Istnieje szereg różnych sposobów zakładania mikrofonów bez wchodzenia do obiektu. Każdy ze sposobów wymaga rozeznania innych, stosownych tylko dla niego szczegółów technicznych. Omówimy to na przykładach:

– Obiekt mieści się na I piętrze nowoczesnego dużego bloku mieszkalnego, składa się z trzech pokoi, kuchni, przedpokoju i łazienki. Wraz z figurantem obiekt zamieszkują: żona, dziesięcioletnie dziecko i sześćdziesięcioletnia służąca. Figurant w godzinach dziennych przebywa w pracy. Pozostali lokatorzy wychodzą z obiektu na krótko i w różnych porach dnia, tak że bardzo rzadko i na krótko obiekt pozostaje pusty. Prowadząc rozeznanie wewnętrzne, stwierdzono, że istniejących w obiekcie kanałów wentylacyjnych nie możemy wykorzystać, ponieważ zostały w czasie budowy zasypane gruzem. Zabezpieczenie przez sufit i od góry lub przez podłogę od dołu uznano za niemożliwe ze względu na twardość betonowych stropów, jak i z powodu prawie nieprzerwanego przebywania rodziny i służącej figuranta w obiekcie. Wybrano wobec tego sposób zabezpieczenia przez ścianę z przyległych pomieszczeń. Warto tu jeszcze dodać, że prowadzące opisane wyżej wstępne rozeznanie, ustalono, zaglądając przez okna, przeznaczenie poszczególnych pokoi. Jeden pokój był zamieszkały przez służącą i dziecko. Do zabezpieczenia wytypowano więc dwa pozostałe pokoje. Od tego momentu całą naszą uwagę skoncentrowano na rozeznaniu ścian stykających się z sąsiednimi mieszkaniami. Obserwując wewnątrz obiektu przez okno, stwierdzono, że obie interesujące nas ściany mają wnęki, poza tym zaobserwowano jakość i rozstawienie mebli. Bazując się na tych danych, zaplanowano wprowadzenie mikrofonów do obiektu w miejscach zasłoniętych meblami we wnękach, gdzie grubość ściany jest mniejsza. Tego rodzaju planowanie gwarantowało konspirację i krótki czas pracy.

– Mieszkanie figuranta mieści się na I piętrze starego mieszkalnego budynku. W obiekcie przebywa zawsze ktoś z rodziny figuranta. Pozostałe mieszkania na tym piętrze zajmują rodziny z figurantem zaprzyjaźnione. Z oględzin pośrednich stwierdzono, że stropy w budynku są drewniane, podłogi ułożone z desek, listwy podłogowe wysokie. Ściany oddzielające obiekt od sąsiednich mieszkań na tym samym piętrze mają grubość 50 cm. Na p.o. wytypowano mieszkanie mieszczące się na parterze pod jednym z pokoi figuranta, do drugiego pokoju figuranta p.o. dotykało na ukos rogami sufitu. Zaplanowano – pokój znajdujący się nad p.o. zabezpieczyć przez umieszczenie mikrofonu pod podłogą figuranta na szparze między deskami podłogowymi. Na ten cel wybrano środek sufitu p.o. zasłonięty dużą, dającą się zdjąć rozetą gipsową. W ten sposób umieszczony w środku pokoju figuranta mikrofon dawał dobrą słyszalność, a ślady naszej pracy można łatwo zamaskować przez przyłożenie z powrotem gipsowej rozety. Do drugiego pokoju postanowiono mikrofon wprowadzić przez ukośny otwór do szpary między podłogą a listwą podłogową. Wykonanie otworu zaplanowano tak, by wypadł w miejscu, gdzie u figuranta

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

stał kredens na nóżkach. Znając grubość ściany, wiedzieliśmy, jak głęboko można wyjmować cegły, by nie wejść do sąsiedniego mieszkania na parterze. Wiedząc, że listwy podłogowe w obiekcie są wysokie i że miejsce, gdzie wykonujemy otwór zasłonięte jest kredensem, mogliśmy wyciąć dostatecznie dużą szparę na styku listwy z podłogą. W ten sposób uzyskaliśmy dobrą słyszalność, mając pełną gwarancję, że ewentualne ślady naszej pracy nie zostaną przez figuranta spostrzeżone. Trzeba tu powiedzieć, że oprócz szczegółów budowlanych posiadano również plan rozmieszczenia i opis mebli w obiekcie. Opierając się na tych danych, zaplanowano i zrealizowano powyższy plan.

– Figurant zamieszkuje jeden pokój na ostatnim piętrze starej kamienicy. W czasie zalegędowanych oględzin obiektu stwierdzono, że nie ma tam krtek wentylacyjnych, że przyległe pokoje zamieszkane są przez przyjaciół figuranta odnajmujących mu ten pokój. Stwierdzono jednocześnie, że instalacja elektryczna w rurkach Bergmana ukryta jest pod tynkiem. Wylot rurki przy żyrandolach znajduje się dokładnie na środku pokoju. Dokonując oględzin strychu, stwierdzono, że strop sufitowy figuranta wykonany jest z drzewa. Na podstawie oględzin zewnętrznych obiektu zebrano wymiary pozwalające wyznaczyć na strychu środek pokoju figuranta. Mając te dane, zaplanowano zabezpieczyć obiekt przez sufit ze strychu. Plan ten opierał się na możliwości rozebrania stropu na strychu i umieszczenia mikrofonu „sondy” u wylotu rurki Bergmana z sufitu. Zawieszony u żyrandola kloz dawał dostateczną gwarancję, że figurant nie zauważy ewentualnych śladów, jakie mogłyby powstać w czasie pracy. Umieszczenie mikrofonu na środku pokoju zapewniało dobrą słyszalność.

Podane wyżej przykłady wyszukiwania i wybierania miejsc i sposobów na umieszczenie mikrofonów są właściwie zarówno dla instalacji przewodowej, jak i bezprzewodowej. Różnica jest ta, że dla instalacji bezprzewodowej całe rozeznanie kończy się z chwilą znalezienia miejsca na ukrycie nadajnika, natomiast dla przewodowej trzeba jeszcze znaleźć i sprawdzić trasę na doprowadzenie przewodów do p.o. Rozeznanie drogi dla przewodów organizujemy w zasadzie tak samo jak dla instalacji wykonywanych z wchodzeniem, lecz prowadzimy go nie w samym obiekcie, a [w] mieszkaniach przyległych. Bardzo często mieszkanie takie jest jednocześnie punktem odbioru, wówczas całość rozeznania technicznego ogranicza się do znalezienia miejsca i sposobu wprowadzenia mikrofonu do pomieszczenia zabezpieczonego. Poza tym podstawowym zespołem informacji o obiekcie musimy posiadać niektóre informacje techniczne o lokalu, ^au którego instalację^a będziemy wykonywać. Ustalamy kolory ścian i rodzaj farby, sposób konserwowania podłóg, czy w lokalu tym jest woda, instalacja elektryczna i jakie jest w niej napięcie. Gdy instalację wykonujemy przez ścianę pod listwę podłogową figuranta, to trzeba sprawdzić, czy poziom podłogi w obiekcie i w lokalu przejściowym jest ten sam i jaka jest grubość tej ściany. Informacje te umożliwiają właściwy dobór materiału, narzędzi i aparatury PP.

---

^{a-a} Tak w oryginale.

A-II. Typowanie (i uzyskiwanie) p.o. i lokali przejściowych

Typowanie punktów odbioru

Kryteria, którymi posługujemy się, typując p.o. dla obiektów stałych i doraźnych, przewodowych i bezprzewodowych, nieco się różnią. Jednak [sa] zasady ogólnie obowiązujące, z małymi wyjątkami, którymi kierujemy się przy typowaniu mieszkań na p.o.

Omówimy najpierw te podstawowe, typowe warunki właściwe dla wszystkich rodzajów instalacji PP.

a) Odległość od obiektu do p.o.

Stosujemy zasadę, że odległość między obiektem a p.o. winna być możliwie duża. Im dalej jest p.o., tym łatwiej jest zapewnić mu konspirację. Jednak w grę wchodzi tu również bardzo ważny, a często decydujący czynnik techniczny. Wymaga on czegoś odwrotnego, bo im mniejsza jest odległość od obiektu do p.o., tym łatwiej nam wykonać instalację, a następnie ją ochraniać. Na duże trudności napotykamy przede wszystkim przy legendowaniu prac na trasie między punktem odbioru a obiektem. Poza tym na długich liniach występują często przydźwięki z różnych instalacji siłowych lub nakładają się audycje z pobliskich rozgłośni radiowych. Zjawiska te występują często, chociaż posiadamy dobre wzmacniacze liniowe pozwalające przesyłać sygnały na duże odległości bez istotnych strat i zakłóceń. Zdarza się jednak, że na długich liniach, z których korzystamy, brak jest symetrii. Powoduje to zakłócenia, które usuwamy przez symetryzację. Czynność ta jest dość trudna i nie zawsze udaje się całkowicie wyeliminować powstałe zakłócenia. Zadośćuczynić warunkom technicznym łatwo jest w obiektach doraźnych, gdyż krótki czas eksploatacji ułatwia uzyskanie i legendowanie p.o. znajdujących się w małej odległości od obiektu. Przy stosowaniu instalacji bezprzewodowych odległość maksymalna jest ograniczona zasięgiem nadajnika.

Techniczna i operacyjna łatwość doprowadzenia instalacji z obiektu do p.o.

Dotyczy to oczywiście tylko instalacji przewodowych. Mówiąc o łatwości operacyjnej, mamy na myśli możliwość tajnego lub zalegendowanego poruszania się i pracy na zaplanowanej trasie. Możliwość uzyskania w typowym lokalu jednego pokoju do naszej całkowitej dyspozycji na czas planowanej eksploatacji. Chodzi tu o obiektywne, techniczne możliwości uzyskania p.o. Na przykład jeżeli w dwupokojowym mieszkaniu zamieszkują dwie lub trzy osoby, to możliwość taka istnieje. Takie same możliwości mamy, jeżeli w jednopokojowym mieszkaniu lub w kawalerce mieszka jedna osoba. Nie będziemy mieli natomiast obiektywnych możliwości uzyskania p.o. w małym lokalu zamieszkanym przez liczną wieloosobową rodzinę. Możliwość stworzenia legendy konspiracyjnej [uzasadniającej] w dostatecznym stopniu naszą obecność w p.o. w okresie eksploatacji, jak i w czasie wykonywania pracy [jest trudna]. Zaznaczyć trzeba, że dla p.o. stworzymy w zasadzie dwie legendy: jedną dla właściciela p.o., a drugą dla sublokatorów, sąsiadów, ewentualnie dla figuranta. Chodzi o to, by nagłe pojawienie się obcego człowieka nie zwróciło uwagi figuranta.

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

Możliwość użycia sieciowej aparatury nagrywającej

Zwracamy uwagę, czy w typowym lokalu jest instalacja elektryczna i z jakim napięciem, czy jest możliwość uziemienia magnetofonu lub wzmacniacza. O wyborze p.o. decydować mogą wszystkie wymienione wyżej punkty, czasem część z nich, a niekiedy tylko jeden. Zależy to od rodzaju obiektu, sytuacji operacyjnej w obiekcie i w jego najbliższym otoczeniu, jak również od czasu zamierzonej eksploatacji.

Na przykład:

– Obiekt mieszczący się w gęstej zabudowie dzielnicy mieszkalnej zabezpieczamy doraźnie instalacją bezprzewodową. Głównym warunkiem przy typowaniu p.o. będzie w tym wypadku mała odległość zapewniająca dobrą słyszalność. Z uzyskaniem p.o. w małej odległości od obiektu nie będzie trudności, bo wśród wielu nadających się do tego celu mieszkań na pewno uzyskamy jedno na krótki czas eksploatacji. Tak samo nie będzie trudności z legendowaniem na skutek gęstego zaludnienia w otoczeniu figuranta i z powodu krótkiego czasu eksploatacji.

– Zupełnie inaczej będzie wyglądać sprawa, gdy szukamy p.o. dla stałego obiektu mieszczącego się w dzielnicy willowej. W tym wypadku o wyborze p.o. decydować będzie możliwość uzyskania pokoju w niezbyt dużej odległości od obiektu i możliwość dobrego ukrycia przewodów na trasie między obiektem a p.o. Znaczenie pozostałych warunków staje się drugorzędne.

– Jeżeli szukamy p.o. dla obiektu stałego lub doraźnego znajdującego się wśród zabudowań wiejskich, zwłaszcza w sprawach bandyckich, to warunkiem decydującym o wyborze p.o. będzie możliwość dobrego zalegendowania pracownika obsługującego obiekt. Na równo z tym czynnikiem ważna będzie jeszcze techniczna i operacyjna możliwość doprowadzenia instalacji z obiektu do p.o. i jej dobrego zamaskowania na trasie.

Typowanie lokali przejściowych

Potrzeba korzystania z lokali przejściowych zachodzi z dwóch powodów. Jednym z powodów jest to, że często z różnych przyczyn nie chcemy lub nie możemy mieć p.o. w bezpośrednim sąsiedztwie figuranta. Musimy wówczas korzystać z lokali przejściowych w celu doprowadzenia instalacji z obiektu do p.o. Innego rodzaju powodem jest zabezpieczenie obiektu bez wchodzenia. W tym wypadku z lokali przejściowych korzystamy w celu wprowadzenia mikrofonów do pokoi figuranta. Poza tym, po zabezpieczeniu obiektu bez wchodzenia, wykorzystujemy taki lokal do wyprowadzenia instalacji do p.o.

Omówimy obecnie warunki techniczne i operacyjne określające przydatność typowanych pomieszczeń do wymienionych wyżej celów.

a) Do wyprowadzenia instalacji z obiektu p.o.

Typowany do takiego celu lokal przejściowy spełni swoje zadanie, jeżeli chociaż w jednym punkcie dotyka do obiektu, pod warunkiem że w miejscu tym można wywiercić otwór lub wykonać inne przejście. Spośród przylegających do obiektu pomieszczeń wybieramy to, do którego najłatwiej i najszybciej można takie przejście wykonać. Decyduje tu czas, jakim dysponujemy podczas pracy w obiekcie. Jeżeli do wyboru mamy więcej niż jedno łatwe przejście, to wybieramy ten lokal, przez który

droga do p.o. jest najkrótsza i który najłatwiej uzyskać do naszej dyspozycji. Rodzaje takich pomieszczeń omówiliśmy już w przykładach do tematu pt. „Rozeznanie obiektów wykonywanych bez wchodzenia”.

b) Do zabezpieczenia obiektu bez wchodzenia

Lokal przejściowy mający służyć do zabezpieczenia obiektu bez wchodzenia musi koniecznie dotykać z boku, z góry lub z dołu do interesującego nas pokoju w obiekcie. Przykłady takich lokali podawane były przy omawianiu rozeznania technicznego w obiekcie zabezpieczonym bez wchodzenia. Wyjątek w tym, co zostało wyżej powiedziane, stanowią obiekty zabezpieczane przez wpuszczenie mikrofonów do kanału wentylacyjnego. W takim wypadku lokal przejściowy nie musi dotykać bezpośrednio do obiektu. Może znajdować się jedno lub więcej pięter w pionie nad obiektem. Często wykorzystujemy do tego celu strychy, a nawet i dachy. Z lokalu przejściowego korzystamy zazwyczaj krótko i przeważnie w godzinach dziennych, gdy figurant przebywa poza domem.

Do lokalu przejściowego musimy mieć zapewniony powtórny dostęp dla naprawy lub likwidacji zabezpieczenia. Przy wykonywaniu instalacji przewodowej musimy mieć możliwość doprowadzenia przewodów z lokalu przejściowego do p.o. Dla instalacji bezprzewodowej potrzeba taka nie występuje. Zabezpieczając bez wchodzenia wielopokojowe mieszkanie, musimy czasem uzyskiwać więcej niż jeden lokal przejściowy. Zależy to od ilości i rozplanowania pokoi zarówno w obiekcie, jak i w mieszkaniach przyległych.

Na przykład:

– Trzypokojowe mieszkanie figuranta graniczy jednym pokojem z p.o., a dwoma pozostałymi pokojami z dwoma innymi, różnymi mieszkaniami. Musimy w tym wypadku uzyskać dwa lokale przejściowe, nie licząc p.o., aby móc zabezpieczyć wszystkie pokoje figuranta. Należy tu jeszcze zaznaczyć, że lokale przejściowe mogą dotykać do obiektu z różnych stron. Jeden może dotykać z boku przez ścianę, drugi z dołu lub z góry, trzeci na ukos rogami sufitu lub podłogi. Zależy to wszystko od zaplanowanego sposobu wprowadzenia mikrofonów do obiektu i od operacyjnych możliwości uzyskania lokali przylegających lub dotykających do pokoi figuranta.

Przygotowanie rozmowy z właścicielem lokalu typowanego na p.o. lub na lokal przejściowy

Jest to zagadnienie czysto operacyjne i bardzo zbliżone do organizowania lokali kontaktowych i mieszkań konspiracyjnych. Jednak w sprawach lokali wykorzystywanych do celów PP występuje szereg specyficznych trudności wynikających z tego, że wybór takich pomieszczeń, a zwłaszcza lokali przejściowych, jest ograniczony technicznymi możliwościami do bardzo małej ilości pomieszczeń, a czasem tylko do jednego lokalu. Jesteśmy często zmuszeni przygotować i przeprowadzić rozmowy z osobami, które przy organizowaniu lokali operacyjnych nie byłyby brane pod uwagę jako ewentualni kandydaci z powodu niezbyt czystej przeszłości. W sprawach PP bywa to czasami jedyny kandydat do rozmowy.

Przygotowując rozmowę, musimy dokładnie, bardzo szczegółowo i głęboko, rozeznąć kandydata od strony politycznej i moralnej. Ustalamy skład rodziny, wielkość

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

mieszkania i obiektywne możliwości legendowania. Na bazie dokładnego rozeznania opracowujemy możliwie skuteczne argumenty i motywy do zamierzonej rozmowy, by uzyskać zgodę na korzystanie z interesującego nas lokalu na warunkach umożliwiających nam realizację naszego zadania. Takim głównym argumentem może być polityczne powiązanie kandydata z Państwem Ludowym lub chęć okazania lojalnej pomocy w zwalczaniu przestępców kryminalnych w wypadku, gdy kandydat jest bierny politycznie. Jeżeli rozeznanie wykaże, że kandydat ma trudne warunki materialne, to główny nacisk możemy położyć na proponowane przez nas wynagrodzenie pieniężne. Gdy do wyboru mamy więcej niż jedno mieszkanie, to wybieramy to, którego właściciel bardziej odpowiada nam politycznie, moralnie i od strony warunków mieszkalnych. Gdy wyboru takiego nie mamy, a jedyny kandydat nie odpowiada naszym wymogom pod względem politycznym i moralnym, lecz jednocześnie nie jest wyraźnym wrogiem Polski Ludowej, to decydujemy się na rozmowę pod warunkiem opracowania dobrej legendy milicyjnej i bardzo dobrego rozeznania charakteru, zwyczajów, trybu życia, zapatrywań, ewentualnie wierzeń kandydata. Oczywiście obowiązuje również znajomość i tych zagadnień, które wymienione były wcześniej w odniesieniu do wszystkich kandydatów. Pozwoli to nam stworzyć w czasie rozmowy odpowiednią, sprzyjającą atmosferę, przełamać nieufność lub niechęć do funkcjonariuszy milicji, a w konsekwencji uzyskać zgodę na naszą propozycję.

Przygotowując się do rozmowy i zbierając potrzebne nam dane o kandydacie, korzystamy z następujących źródeł informacji:

Z Biura Meldunkowego uzyskujemy dane personalne i skład osobowy rodziny, jak również dane dotyczące sublokatorów. W Administracji Domów Mieszkalnych otrzymujemy dane o powierzchni mieszkaniowej i o miejscu pracy kandydata. Następnym z kolei źródłem informacji personalnych jest BDO. Otrzymujemy stąd dane personalne kandydata i często jego życiorysy. Trzeba tu zaznaczyć, że dane życiorysu nie zawsze są pełne i aktualne, ze względu na odległy czas złożenia BDO. Szczególnie niepewne są dane w odniesieniu do stanu cywilnego, składu rodziny, miejsca pracy i wykształcenia. Bogaty materiał informacyjny otrzymujemy w miejscu pracy kandydata. Oczywiście, jeżeli pracuje w przedsiębiorstwie o charakterze społecznym, prowadzącym dokumentację osób zatrudnionych. Otrzymujemy tu dokładne dane personalne, życiorys informacji o stanie rodziny, o wykształceniu i zajmowanym stanowisku, o wysokości zarobków, o przynależności do organizacji społecznych i politycznych. Otrzymujemy opinie polityczne, moralne i zawodowe. Powyższe informacje uzyskujemy od przełożonych, od referentów lub kierowników personalnych udostępniających nam akta personalne kandydata, od sekretarzy organizacji partyjnych.

Przeprowadzając rozmowy z dozorcą, możemy dowiedzieć się o składzie osobowym rodziny kandydata, o jego sublokatorach, uzyskujemy dane o wielkości mieszkania, o miejscu pracy kandydata. Zaznaczyć tu trzeba, że rozmowę z dozorcą zarówno w tej sprawie, jak i w celu otrzymania kluczy od strychów, piwnic i dachów, przeprowadzamy po uprzednim zasięgnięciu opinii o nim u dzielnicowego, który może nam jednocześnie udzielić informacji i o samym kandydacie. Informacje te mogą być czasem bardzo obszerne. W warunkach wiejskich całokształt potrzebnych informacji

Dokumenty

możemy otrzymać u sołtysa, w Radzie Narodowej, w posterunku MO i u sekretarza organizacji partyjnej. Poza tym jako źródłem informacji posługiwać się możemy tajnymi współpracownikami, kontaktami poufnymi, jak również osobami zaufanymi będącymi na kontakcie MO.

Niezbędną czynnością jest sprawdzenie kandydata karta E-15. Robimy to natychmiast po uzyskaniu podstawowych danych personalnych potrzebnych do uzupełnienia wymienionej karty. Bez sprawdzenia karta E-15 nie wolno w ogóle rozmowy przeprowadzać. Jeżeli karta E-15 wykaże, że osoba sprawdzana jest w zainteresowaniu jednostki operacyjnej, to dalsze postępowanie wobec kandydata uzgadniamy z tą jednostką. Jeżeli osoba sprawdzana w Biurze „C” nie figuruje, to całość rozeznania i przygotowanie rozmowy organizujemy sami.

Zebrawszy dostateczną ilość informacji, wykonujemy pilny raport o zezwolenie na przeprowadzenie rozmowy. Schemat takiego raportu przedstawia się następująco:

Na wstępie podajemy dokładne dane personalne i charakterystykę polityczną, moralną, zawodową, ewentualnie majątkową kandydata. Opisujemy jego stosunki rodzinne, sytuację materialną, warunki mieszkaniowe. Część ta musi obrazować nasze dobre rozeznanie osoby kandydata i jego stosunku do figuranta.

W drugiej części podajemy uzasadnienie planowanej rozmowy. Wymieniamy tu wszystkie powody natury technicznej i operacyjnej, które skłoniły nas do wytypowania tego, a nie innego kandydata. Jeżeli jest to jedyny ze względów technicznych kandydat, to musimy wyraźnie ten moment podkreślić. W końcowej części raportu opisujemy planowane legendy dla kandydata i dla jego otoczenia. Dobór legendy robimy bardzo starannie, nie wolno podawać pierwszej lepszej legendy. Na przykład, gdy zabezpieczamy szpiega, to podajemy legendę, z której wynikałoby, że interesuje nas jakaś szajka złodziei lub paserów.

Odwrotnie, gdy sprawa PP ma charakter gospodarczy, to możemy podać, że prowadzimy nasłuch za nielegalną radiostacją wywiadu zachodnioniemieckiego itd. Poza zasadniczą legendą uwzględniamy jeszcze motywy uzasadniające ewentualną potrzebę opuszczenia mieszkania przez kandydata i jego rodzinę.

Wszystko to musi być dostosowane do poziomu intelektualnego kandydata, jego pozycji społecznej i jego stosunków z sąsiadami, tak by ewentualne domysły skierować jak najdalej od figuranta. W zakończeniu raportu wyznaczamy miejsce, czas, formę rozmowy, wysokość opłaty i wymieniamy osoby uprawnione do jej przeprowadzenia. Należy pamiętać, że prowadząc rozmowę, nie wolno nam wykraczać poza ramy zatwierzonego raportu.

Nieco prostsze jest przygotowanie rozmowy w celu uzyskania lokalu na terenie instytucji i przedsiębiorstwa państwowego lub spółdzielczego. W takim wypadku rozeznajemy osobę z kierownictwa decydującą o gospodarce lokalowej danej instytucji lub danego przedsiębiorstwa. Nie musimy rozeznawać jego warunków ani stosunków rodzinnych, lecz tylko jego oblicze polityczne i moralne. Głównym argumentem będzie tutaj obowiązek udzielania lojalnej pomocy upoważnionym organom państwowym w zakresie zwalczania przestępczości kryminalnej lub politycznej. Jeżeli kandydat pełni zawodowo służbę w Wojsku Polskim, rozmowę, a często i rozeznanie organizujemy na pośrednictwem WSW.

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podstuchu...

Trzeba tu jeszcze zwrócić uwagę na sposób i formę przeprowadzenia samej rozmowy. Niezmiernie ważną sprawą jest, by poziom intelektualny pracownika przeprowadzającego rozmowę odpowiadał poziomowi kandydata. Pracownik musi umieć się przedstawić się kandydatowi i stworzyć swobodną, niesztynną atmosferę rozmowy. W tym celu trzeba umieć przed postawieniem konkretnych propozycji przeprowadzić luźną rozmowę na uboczne tematy i wybrać odpowiednie dla kandydata miejsce rozmowy, może to być jego miejsce pracy lub mieszkanie, kawiarnia lub restauracja, a czasem lokal kontaktowy czy mieszkanie konspiracyjne. Bardzo często po wstępnej rozmowie przeprowadzamy jeszcze rozmowy w biurze komendy lub posterunku MO w celu upewnienia kandydata o czysto służbowych powodach naszej propozycji. Trzeba pamiętać o zachowaniu taktu w czasie proponowania i wręczania wynagrodzenia. Nie zawsze muszą to być pieniądze, czasem zreczniej i taktowniej jest wręczyć prezent, np. w postaci kuponu materiału lub czegoś podobnego. Wielkość wynagrodzenia i jego forma zależy od pozycji społecznej, poziomu intelektualnego i stanu majątkowego kandydata. Na przykład średnio zarabiający urzędnik lub robotnik chętnie przyjmie pieniądze, natomiast dobrze sytuowany lekarz, profesor, prawnik, inżynier i inny chętniej przyjmie wynagrodzenie w postaci prezentu. Bardzo często na prośbę kandydata zachodzi potrzeba przeprowadzenia rozmowy z żoną lub innym członkiem rodziny. Prośbie tej musimy zadośćuczynić i przeprowadzić rozmowę w myśl jego sugestii. W rozmowach z kandydatem, jak i z członkami rodziny obok taktu i szacunku dla współrozmówcy trzeba umieć zachować spokój i stanowczość funkcjonariusza reprezentującego interesy państwa.

Legendowanie

Doraźne punkty odbioru i lokale przejściowe legendujemy jednakowo. Tworzymy, jak już wspominałem, dwie legendy. Jedną dla właściciela p.o. lub l.p., a drugą dla otoczenia. W pierwszym przypadku stosujemy przeważnie legendy milicyjnej obserwacji lub zasadzki. Przed otoczeniem natomiast pracownik nasz występuje często jako krewny, znajomy, lub przyjaciel rodziny. We wszystkich tych wypadkach rzekomym powodem przyjazdu i pobytu może być potrzeba załatwienia jakiejś prywatnej lub służbowej sprawy albo po prostu zwykłe odwiedziny. Często pracownik występuje jako uczący się student, zwłaszcza gdy trzeba legendować ciągłe zamykanie się w odstąpionym mu pokoju. W warunkach wiejskich można występować jako osoba przebywająca na wypoczynku u znajomych lub u rodziny. Praktyka wykazała, że legendę dla otoczenia dobrze jest uzgodnić z właścicielem p.o. lub l.p., lecz tak, by pasowała do naszych możliwości personalnych i finansowych.

Dla obsługi obiektów stałych staramy się uzyskać p.o. do naszej całkowitej i wyłącznej dyspozycji. Osiągamy to, wprowadzając naszego pracownika do p.o. jako lokatora, a przynajmniej jako sublokatora z prawem wyłącznego użytkowania jednego pokoju. W tym celu dokonujemy często zmiany mieszkań. Zdarza się, że p.o. uzyskujemy w lokalu biurowym. Legendujemy go wówczas jako pomocniczy lokal biurowy, magazynowy lub archiwalny jakiejś mało znanej instytucji, w której możemy go oczywiście zabezpieczyć przez nasze kontakty poufne. Uzyskanie p.o. obiektów stałych jest nieraz bardzo utrudnione, wymaga bowiem wyszukania mieszkania zastępczego dla dotychczasowego

Dokumenty

właściciela. Poza tym rozproszenie p.o. powoduje rozproszenie personelu i sprzętu, podważając i utrudniając operatywność eksploatacji. W związku z tym stosujemy coraz częściej sprowadzanie instalacji do wspólnego p.o., a czasem do pomieszczeń służbowych w KW MO. Przygotowując p.o. stałego obiektu, rozpatrujemy zawsze możliwość, która pozwoliłaby od razu lub w przyszłości sprowadzenie instalacji do scentralizowanego p.o.

Trzeba tu jeszcze omówić legendowanie wchodzenia na strychy, dachy, lub do piwnic w celu zabezpieczenia obiektu bez wchodzenia i dla odprowadzenia przewodów do p.o. Jeżeli takie wejście organizujemy za pośrednictwem dozorczy, to podajemy mu zazwyczaj legendę milicyjnej obserwacji lub zasadzki, a dla otoczenia legendę pracy telefoniarzy, kontroli stanu technicznego tej części budynku, do której wchodzimy, kominiarzy lub inną podobną legendę. Gdy nie możemy znaleźć rzeczowej legendy, to wejście organizujemy tajnie, oczywiście przed otoczeniem, a nie przed dozorcą. Gdy klucze od strychu lub wjazdu na dach uzyskujemy za pośrednictwem właściciela p.o. lub l.p., to podajemy jemu legendę zakładania anteny radiowej dla radiotelefonu, którym ma rzekomo posługiwać się pracownik korzystający z p.o. lub z l.p. Dla otoczenia natomiast podaje się legendę prania bielizny, jeżeli na strychu jest pralnia, lub tylko suszenie bielizny, jeżeli na strychu jest na to miejsce. Gdy żadna z tych legend nie może być zastosowana, to możemy posługiwać się inną legendą, na przykład zakładaniem lub naprawianiem anteny radiowej czy telewizyjnej dla właściciela naszego lokalu. Nasza grupa wchodzi na strych lub dach w zasadzie tajnie, z wyjątkiem niektórych sprzyjających sytuacji. Wymienione legendy dla otoczenia podaje się wyłącznie po to, by uzasadnić pobranie kluczy przez właściciela p.o. lub l.p. od dozorczy lub od sąsiadów i zabezpieczyć się na wypadek zwrócenia na nas uwagi przez otoczenie.

Omawiane legendy nie wyczerpują wszystkich możliwości. Mogą one być bardzo różne w zależności od sytuacji operacyjnej i technicznej w obiekcie i w jego otoczeniu. Te, które zostały wymienione, są najczęściej stosowane.

Ochrona p.o. i l.p.

Punkty odbioru i lokale przejściowe ochramiamy przez rejestrację tych pomieszczeń w Biurze „C” na prawach lokali kontaktowych i mieszkań konspiracyjnych. Tryb załatwiania tych spraw reguluje załącznik 04/60 do Instrukcji Ministra Spraw Wewnętrznych nr 0117/60 z dnia 29 VI 1960 r.

Lokale przejściowe i p.o. niebędące naszą własnością rejestrujemy zgodnie z punktem 2 paragrafu 1. Punkty odbioru uzyskane na dokumenty legalizacyjne naszego pracownika rejestrujemy zgodnie z punktem 4 paragrafu 2.

A-III. Opracowanie planu technicznego zabezpieczenia obiektu (plan techniczny)

Wypracowanie koncepcji technicznego zabezpieczenia obiektu postępuje stopniowo, w miarę jak dokonujemy rozeznania techniczno-operacyjnego obiektu i otoczenia. Świadomie mówimy tu o rozeznaniu techniczno-operacyjnym, ponieważ wybór koncepcji technicznej zależy nie tylko od warunków technicznych i od warunków operacyjnych. Czasem istnieją dwie lub więcej możliwości technicznego zabezpieczenia obiektu. Wybieramy tę, która jest łatwiejsza i lepsza zarówno technicznie, jak

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

i operacyjnie. Do opracowania planu na piśmie możemy przystąpić dopiero wówczas, gdy mamy dostatecznie dobre rozeznanie i potrafimy dać wyraźnie sprecyzowane odpowiedzi na postawione niżej pytania.

a) Które pomieszczenie w obiekcie trzeba koniecznie zabezpieczyć?

b) Jaką instalację będziemy zabezpieczać obiekt – przewodową, bezprzewodową, z wchodzeniem czy bez wchodzenia?

c) Gdzie, na jak długo i pod jaką legendą możemy uzyskać p.o.?

Te trzy ogólne punkty obowiązują w każdym wypadku, dla każdego obiektu. Szereg dalszych bardziej szczegółowych pytań obowiązuje nie dla wszystkich instalacji i dlatego będziemy stawiać [je] w odniesieniu do zamierzonej metody instalacji.

Jeżeli przygotowujemy się do zabezpieczenia obiektu z wchodzeniem, to stawiamy sobie następujące pytania.

d) Gdzie, w którym konkretnie miejscu i w jaki sposób będziemy ukrywać mikrofony lub nadajniki w poszczególnych pokojach figuranta, by uzyskać dobrą słyszalność i dobrą konspirację?

e) Jaka będzie trasa przewodów w obiekcie i w jaki sposób je ukryjemy, by zabezpieczyć instalację przed dekonspiracją?

f) W jaki sposób wyprowadzimy przewody z obiektu do p.o.

Dwa ostatnie punkty dotyczą oczywiście tylko instalacji przewodowej.

Nieco inny zestaw dodatkowych informacji musimy uzyskać, gdy obiekt zabezpieczamy bez wchodzenia.

g) Z której strony łatwiej jest ze względów czysto technicznych wprowadzić mikrofony do obiektu: z boku przez ścianę, z góry przez sufit czy z dołu przez podłogę, czy też przez wpuszczenie mikrofonów do kanałów wentylacyjnych?

h) Które z przyległych do obiektu pomieszczeń musimy uzyskać jako lokale przejściowe w celu zainstalowania mikrofonów lub nadajników?

i) W jaki sposób i w którym miejscu wykonywać będziemy otwory do obiektu w celu wprowadzenia mikrofonów lub nadajników do poszczególnych pokoi figuranta. W wypadku korzystania z kanałów wentylacyjnych musimy wiedzieć, gdzie i w jaki sposób trzeba szukać właściwych kanałów wentylacyjnych, by nie wejść do cudzych kanałów. Jak odmierzymy właściwą długość przewodów, by mikrofon lub nadajnik nie był widoczny przez kratkę wentylacyjną, a jednocześnie dał dobrą słyszalność.

j) Jaka będzie trasa przewodów w lokalu przejściowym i jak je sprowadzimy do p.o. Punkt ten stosuje się oczywiście tylko do instalacji przewodowej.

Mając opracowane właściwe dla zamierzonej instalacji odpowiedzi, możemy przystąpić do wykonywania pisemnego planu zabezpieczenia technicznego. Plan taki piszemy z uwzględnieniem warunków operacyjnych istniejących w obiekcie i w jego otoczeniu. Opracowany przez nas plan musi odpowiadać w głównych zarysach podanemu niżej schematowi.

I część – Opis obiektu i otoczenia

W opisie podajemy: dokładny adres obiektu i p.o., ich usytuowanie wobec siebie i wobec innych mieszkań lub budynków. Szczegółowe opisujemy te elementy technicz-

Dokumenty

no-budowlane, które będą miały jakikolwiek wpływ na wybór sposobu i przebieg pracy przy wykonywaniu poszczególnych odcinków instalacji. Szczegółów niemających znaczenia dla prac PP nie opisujemy w celu uniknięcia gmatwaniny w opisie. Po opisie lub przed opisem stwierdzamy, czy zabezpieczenie wykonywać będziemy z wchodzeniem do obiektu, czy bez wchodzenia i jaki jest czas planowanej eksploatacji.

II część – Opis zaplanowanych prac w obiekcie i w p.o.

Bazując na informacjach podanych w I części planu, opisujemy szczegółowo: rodzaj instalacji, jaki zastosujemy (przewodowa, bezprzewodowa), miejsce i sposoby ukrycia mikrofonów i przewodów w obiekcie lub w lokalu przejściowym, sposób wykonywania otworów, przez które wprowadzimy mikrofony do obiektu lub wyprowadzimy przewody z obiektu. Następnie opisujemy pozostałe etapy pracy: trasę i planowany sposób doprowadzenia instalacji do p.o., zakończenie instalacji p.o., sposób ukrycia przewodów w lokalach przejściowych, uzyskanie i usuwanie śladów naszej pracy powstałych przy wykonywaniu całości zadania. Trzeba też określić typy mikrofonów i przewodów, jakie zamierzamy użyć do planowanej instalacji.

Opisy techniczne muszą być bardzo szczegółowe. Powinny wykazywać nie tylko miejsce ukrycia punktów, lecz i sposób ich instalowania; czy będą wkute w ścianę i na jaką głębokość, czy będą zagipsowane lub zacementowane, czy będą ukryte bez gipsowania za jakąś osłoną gwarantującą bezpieczeństwo, w jaki sposób wykonamy otwory dla doływu fal głosowych. Również szczegółowo opisujemy rozproszanie przewodów. A więc, na których odcinkach będą zagipsowane lub zacementowane w wykutych rowkach i na jakiej głębokości, a gdzie będą ukryte w jakiś inny sposób. Np. przeciągnięte pod podłogą lub w szparze dylatacyjnej, czy też w kanale wentylacyjnym. Opisy te ilustrujemy następującymi rysunkami:

a) Ogólny rzut poziomy (widok z góry) obrazujący zaplanowane rozproszanie instalacji w obiekcie, między obiektem a p.o. i w punkcie odbioru. Dokładnie oznaczamy planowane miejsce lub trasę umieszczenia mikrofonów, każdego pojedynczego przewodu, kabli zbiorczych i wzmacniaczy. W objaśnieniu do rysunku podajemy, które odcinki przewodów będą wkute, a które zostaną ukryte w inny sposób.

b) Rysunki przekrojowe różnych odcinków instalacji na jej całej długości. Specjalną uwagę poświęcimy instalacji w obiekcie.

Pokazujemy w przekroju bocznym umieszczenie mikrofonów i otwory na doływ fal głosowych. W takim samym przekroju pokazujemy w sposób ukrycia przewodów na poszczególnych odcinkach instalacji. Rysunki te powinny zawierać objaśnienia pokazanych szczegółów.

III część – Opis organizacji pracy

Wypisujemy personalny skład grupy technicznej wyznaczonej do wykonania całości pracy. Uwzględniamy podział pracy wewnątrz grupy z wykazaniem pracownika odpowiedzialnego za pracę całej grupy. Planując pracę na dużych obiektach, stosujemy podział pracy na etapy z określeniem czasu wykonania poszczególnych etapów. Poza tym wpisujemy czas potrzebny na realizację całości zaplanowanych prac.

IV część – Załączniki

Jako załącznik do planu dołączamy rysunki sytuacyjne obiektu i otoczenia z oznaczonymi lokalami przejściowymi i punktem odbioru, rysunki techniczno-budowlane obiektu i innych interesujących nas pomieszczeń. Na załączonych rysunkach oznaczamy miejsca zaplanowanego ukrycia mikrofonów, nadajników i przewodów na całej trasie instalacyjnej.

Trzeba pamiętać, że dobrze opracowany plan umożliwi nam skompletowanie odpowiednich zestawów materiałowych, jak również właściwy dobór ilościowy i jakościowy grupy technicznej. Poza tym dobry plan ułatwia racjonalne wykorzystanie, krótkiego zazwyczaj czasu pracy w obiekcie.

A-IV. Opracowanie operacyjnego zabezpieczenia akcji PP (wykonywanej bez wchodzenia)

W wypadku, kiedy jednostka operacyjna wprowadza naszą grupę do obiektu, to nasz udział w operacyjnym przygotowaniu akcji ogranicza się do konsultacji. Jeżeli natomiast jednostka zamawiająca nie posiada możliwości wprowadzenia nas do obiektu, to całość zabezpieczenia operacyjnego organizujemy całkowicie samodzielnie. Oczywiście jest, że instalację w takiej sytuacji wykonujemy bez wchodzenia do obiektu.

W ogólnych zarysach plan operacyjnego zabezpieczenia musi być podporządkowany założeniom przewidzianym w planie technicznym, przy opracowaniu którego uwzględnia się sytuację operacyjną. Zabezpieczenie operacyjne musi opierać się na dobrej znajomości warunków operacyjnych w obiekcie i w jego otoczeniu. Jeżeli będziemy posiadać jasne informacje w zakresie podanych niżej zagadnień, to możemy uważać, że rozeznanie takie posiadamy.

a) Ogólne dane personalne figuranta, jego rodziny, ewentualnie innych osób zamieszkałych z figurantem.

b) Dane dotyczące miejsca pracy figuranta, jego rodziny i innych osób w obiekcie zamieszkujących.

c) Dane dotyczące stosunków rodzinnych figuranta, jego współżycia z sąsiadami, współlokatorami, jego kontakty dozorczą.

d) Dane dotyczące trybu życia figuranta, jego rodziny i innych osób zamieszkałych w obiekcie.

e) Ogólne dane personalne sąsiadów, miejsca pracy, ich tryb życia i stosunki rodzinne.

Informacje dotyczące samego figuranta, jego rodziny i współlokatorów uzyskujemy w ścisłej współpracy z jednostką zamawiającą. Pozostałe informacje uzyskujemy w zasadzie sami.

Uzyskawszy dostatecznie rozeznanie w tych zagadnieniach, stawiamy przed sobą następujące pytania:

a) W jakiej porze doby istnieje w obiekcie sprzyjająca sytuacja operacyjna. Musimy wiedzieć, kiedy w obiekcie nikogo nie ma. Jeżeli w mieszkaniu figuranta

Dokumenty

zawsze ktoś jest, to musimy wiedzieć, kto to jest, w jakim czasie i w których pomieszczeniach przebywa w ciągu całej doby.

b) W jaki sposób wyprowadzimy z obiektu figuranta i inne osoby mogące przeszkodzić nam w pracy i jak je poza obiektem zabezpieczymy. W wypadku, gdy z obiektu operacyjnie nikogo nie wyprowadzamy, to pytanie będzie dotyczyć zorganizowania obserwacji za tymi osobami i powiadamiania grupy technicznej o wynikach obserwacji.

Omawiane tutaj zagadnienia leżą całkowicie w kompetencji jednostki zamawiającej. Jednak my również szukamy rozwiązań po to, by wiedzieć, co doradzić zainteresowanym towarzyszom, lub po to, by móc skontrolować i przeanalizować słuszność planowanych przez nich posunięć operacyjnych. W ten sposób wpływamy na opracowanie dobrego planu zabezpieczenia operacyjnego.

c) Jak legendujemy i zabezpieczamy grupę techniczną pracującą w lokalu przejściowym lub w p.o., gdzie organizujemy główną bazę.

d) Jak zorganizujemy łączność między grupą techniczną a grupami operacyjnego zabezpieczenia.

Mając gotowe odpowiedzi na te pytania, przelewamy je na papier, tworząc w ten sposób plan operacyjnego zabezpieczenia akcji. Podobnie jak w rozdziale poprzednim podamy ogólny schemat, którym należy kierować się przy opracowywaniu takiego planu.

I część – Opis warunków operacyjnych w obiekcie i w otoczeniu

Podajemy ogólną charakterystykę sprawy i przyczyny, które spowodowały, że zabezpieczenie operacyjne przygotowujemy my, a nie jednostka zamawiająca. Podajemy spis osób, zamieszkałych w obiekcie z uwzględnieniem ich trybu życia, z dokładnymi informacjami o tym, w których pomieszczeniach i w jakich porach doby przebywają, jakie stosunki łączą je z figurantem i sąsiadami. Muszą być oczywiście włączone wszystkie dane o samym figurancie.

II część – Opis planowanych czynności operacyjnych

Stwierdzamy tu, czy zachodzi potrzeba wyprowadzenia figuranta lub kogoś z jego otoczenia poza obiekt. Jeżeli tak, to kogo i w jaki sposób. Jeżeli z obiektu nikogo nie wyprowadzamy lub wyprowadzamy tylko część osób tam zamieszkałych, to w odniesieniu do pozostałych podajemy, gdzie będą oni przebywać w czasie wykonywania przez nas pracy i jak będą zabezpieczeni na ten czas w samym obiekcie lub poza obiektem. Niezależnie od tego przedstawiamy sposób, w jaki będziemy kontrolować sytuację operacyjną w zabezpieczanych pomieszczeniach.

Poza tym opisujemy organizację i legendę wejścia do lokalu przejściowego lub do p.o. A więc, czy wchodzimy grupowo, czy pojedynczo, w jakich odstępach czasu, o jakiej porze dnia, kto nas wprowadza, ewentualnie od kogo i pod jaką legendą otrzymujemy klucze. Na przykład:

– Potrzebujemy wejść na strych. Opisujemy więc, czy klucze od strychu otrzymamy od właściciela lokalu przejściowego, czy od właściciela p.o. (pod legendą

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

suszenia bielizny albo zakładania anteny), czy klucz otrzymujemy od dozorca pod legendą obserwacji milicyjnej lub jakiejś innej, czy też wchodzimy na strych tajnie, posługując się szperkami. W ostatnim wypadku uwzględniamy milicyjne zabezpieczenia w postaci jednego lub dwóch funkcjonariuszy w mundurach MO w celu natchmiastowej interwencji i lokalizacji nieporozumienia lub alarmu ze strony lokatorów domu, gdyby grupa techniczna została spostrzeżona.

III część – Skład grupy operacyjnej i łączność

W tej części wypisujemy personalny skład grup zabezpieczających z uwzględnieniem odpowiedzialności za poszczególne elementy zabezpieczenia. Podajemy sposoby łączności między grupami operacyjnymi i technicznymi uczestniczącymi w akcji. Dla ilustracji tego, co zostało wyżej powiedziane, podaje przykład operacyjnego zabezpieczenia akcji.

– Rodzina figuranta składająca się z czterech osób (figurant, żona, dziecko i matka figuranta) zamieszkuje trzypokojowe mieszkanie. Opracowaniu podlega tylko jeden pokój mający charakter gabinetu. Plan techniczny przewiduje założenie PP od dołu pod podłogą figuranta. Figurant w godzinach dziennych przebywa w pracy. Żona w ciągu dnia wychodzi na zakupy lub na spacer z dzieckiem. Matka figuranta, osoba starsza, z mieszkania w zasadzie nie wychodzi, przebywając całymi dniami w swoim pokoju niestykającym się z zabezpieczonym gabinetem. W takiej sytuacji plan zabezpieczenia operacyjnego nie będzie przewidywał wyprowadzenia kogokolwiek z obiektu. Całość zabezpieczenia podlegać będzie tylko obserwacji. Sam figurant będzie zabezpieczony przez obserwację lub przez kontakt poufny w jego miejscu pracy. Miejsce pobytu żony i dziecka będzie kontrolowane obserwacją ruchomą. Zachowanie się matki figuranta będziemy kontrolować przez obserwację za pomocą lornetki z ukrytego punktu obserwacyjnego. Obserwacja lornetką zabezpieczy nas również przed nieprzewidzianym pobytem w gabinecie osób niebędących członkami rodziny figuranta, jak na przykład koledzy figuranta lub dorywczo dochodząca pomoc domowa. Wejście osób trzecich do obiektu jest często niemożliwe do uchwycenia inaczej, niż tylko przez obserwację wewnątrz obiektu, zwłaszcza gdy figurant mieszka w dużym bloku mieszkalnym. Grupa techniczna przystąpi do pracy, gdy otrzyma od obserwacji zawiadomienie, że w obiekcie przebywa tylko matka figuranta i że w gabinecie nikogo nie ma nikogo nie ma. Gdy ktoś z członków rodziny lub figurant powróci do obiektu grupa pracę przerywa. Łączność będzie utrzymywana za pomocą radiotelefonu.

IV część – Opis przewidywanych czynności do przyszłej likwidacji

Przygotowując plan operacyjnego zabezpieczenia akcji zakładania PP, musimy przewidywać w ogólnych chociażby zarysach sposób likwidacji w przyszłości tej instalacji. Nie jest to równoznaczne z planem likwidacji, który będziemy jeszcze osobno pisać, organizując akcję likwidacji, lecz musimy mieć wyrobiony pogląd na tę nieuniknioną, czekającą nas czynność. Pisząc więc plan operacyjny na zakładanie PP, podajemy w nim ramowy plan likwidacji na przyszłość, a mianowicie opisujemy,

Dokumenty

w jaki sposób utrzymamy kontakt z osobami udostępniającymi nam korzystanie z lokali przejściowych, jaką legendę zastosujemy, by jeszcze raz do tych lokali powrócić. W łatwych zazwyczaj doraźnych sprawach niestwarzających trudności techniczno-operacyjnych i niewymagających w związku z tym skomplikowanego zabezpieczenia operacyjnego możemy opracować jeden plan omawiający stronę techniczną i operacyjną łącznie. W takim wypadku dla zachowania przejrzystości planu umieszczamy opis planowanych czynności technicznych na początku planu, a dopiero po nim podajemy opis czynności operacyjnych.

A-V. Przygotowanie grupy technicznej do rozpoczęcia pracy PP

Od chwili opracowania i zatwierdzenia planów technicznego i operacyjnego zabezpieczenia obiektu rozpoczynamy przygotowania do bezpośredniej realizacji PP. Przygotowanie takie składa się z trzech podstawowych zagadnień, które niżej omawiamy:

a) Odprawa grupy

Na odprawie zapoznajemy grupę techniczną z założeniami i czynnościami przewidzianymi w planach technicznych i operacyjnych. Specjalną uwagę poświęcamy oczywiście planowi technicznemu, omawiając szczegóły zabezpieczenia technicznego. Zabezpieczenie operacyjne omawiamy z grupą techniczną tylko w zasadniczych, ogólnych zarysach tak, by zapewnić właściwe zachowanie się grupy technicznej w czasie wchodzenia do obiektu lub do lokalu przejściowego, zachowanie się wewnątrz tych pomieszczeń i sprawne wyjście po zakończeniu pracy. Omawiamy więc podział pracy w grupie technicznej między poszczególnymi pracownikami z wykazaniem, kto, co i jak ma wykonywać. Zapoznajemy z sytuacją operacyjną w obiekcie, w lokalu przejściowym, w p.o., jak również z sytuacją istniejącą w otoczeniu obiektu. Omawiamy kody i metody łączności między grupami technicznymi i operacyjnymi biorącymi udział w akcji. Uzgadniamy miejsce i czas zbiórki dla każdej grupy. Poza tym wyznaczamy osobę, która w odpowiednim czasie, przed wejściem grupy do obiektu, zbierze wszystkie posiadane dokumenty, notatki i drobne przedmioty osobistego użytku niepotrzebne przy wykonywaniu zamierzonych prac. Obowiązuje zasada, że wchodząc do mieszkania figuranta, pozostawiamy na bazie wszystko to, co na co dzień nosimy w kieszeniach naszych garniturów i płaszczy. Z grupami wyznaczonymi do realizacji zabezpieczenia operacyjnego omawiamy tylko zagadnienia czysto operacyjne.

b) Kompletowanie materiału i sprzętu

Na podstawie planu technicznego i wniosków wyniesionych z narady grupa kompletuje potrzebne materiały, sprzęt techniczny, odpowiednie ubiory właściwe dla danego obiektu, charakteru pracy i dla zastosowanej legendy. Kompletowanie i pakowanie materiału i sprzętu nie może być chaotyczne i szablonowe. Zestaw materiału, narzędzi i aparatury przygotowujemy w zależności od sposobu technicznego, jaki mamy zaplanowany, od ilości zaplanowanej pracy i od warunków operacyjnych w danym obiekcie. Każdy pracow-

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podłuchu...

nik wchodzący w skład grupy musi indywidualnie przeanalizować czynności, jakie będzie wykonywać w obiekcie. Stosownie do tego i do warunków operacyjnych przygotowuje swój indywidualny lub zbiorowy komplet materiału i sprzętu. Obowiązkowo sprawdzamy jakość i sprawność przygotowanych zestawów. Przedzwaniamy przewody, kontrolujemy pracę mikrofonów, wzmacniaczy i innego sprzętu elektrycznego. Narzędzia muszą być naostrzone i wyczyszczone. Sprawdzamy sprawność tężenia gipsu, cementu, jakość farb i in. Skompletowany sprzęt musi być tak dobrany, by zabierać ze sobą jak najmniejszą ilość w sztukach i na wagę. Jednocześnie nie może nam zabraknąć nic, co utrudniałoby pracę, przedłużało czas pobytu w obiekcie lub co mogłoby spowodować pogorszenie słyszalności, jakości maskowania i zacierania śladów pracy. Nadmiernych ilości materiału i sprzętu unikamy, by nie utrudniać sobie poruszania się w obiekcie i w jego otoczeniu. W wypadku, gdy zabieramy ze sobą dodatkowe, większe ilości materiału i sprzętu, to pakujemy go osobno. Ten zapasowy zestaw nie musimy dołączać do zestawów obowiązkowych i możemy je w niektórych wypadkach trzymać w pogotowiu w pobliżu obiektu, np. w p.o. lub w bazie wyjściowej, w samochodzie itp. Dopiero w razie potrzeby podajemy go do obiektu. Jeżeli jednak zapasowe materiały zabieramy ze sobą od razu, to w obiekcie rozpakowujemy je jedynie w wypadku konieczności.

c) Realizacja zabezpieczenia operacyjnego

Zabezpieczenie operacyjne organizujemy tak, by dać dostateczną ilość czasu grupie technicznej na solidne i rzeczowe przygotowanie materiału i sprzętu. Grupa techniczna rozpoczyna wejście do obiektu dopiero po otrzymaniu informacji o aktualnym stanie zabezpieczenia i po uzyskaniu potwierdzenia, że wszystkie elementy operacyjnego zabezpieczenia zostały zrealizowane. Jeżeli chociażby jedno ogniwo zabezpieczenia operacyjnego nie zostało zrealizowane, to akcji nie rozpoczynamy.

Na przykład:

– Zabezpieczamy mieszkanie figuranta, którego rodzina składa się z trzech osób: figuranta, żony i dwunastoletniego dziecka. Obserwacja podaje, że figurant i jego żona już są zabezpieczeni w miejscu pracy. Natomiast dziecko obserwacja zgubiła w drodze do szkoły. Akcję wolno nam rozpocząć dopiero wówczas, gdy otrzymamy potwierdzenie, że dziecko jest rzeczywiście w szkole. Dopóki tego się nie stwierdzi, do obiektu nie wchodzimy, ponieważ istnieje możliwość, że dziecko w każdej chwili może wrócić do domu i nasza obserwacja nie będzie w stanie nas o tym na czas uprzedzić. Jeżeli takiego potwierdzenia nie otrzymamy, to całą akcję przekładamy na dzień następny.

Rozdział VI

Dokumentacja wstępnych przedsięwzięć operacyjno-technicznych w sprawach PP

Wszystkie czynności techniczno-operacyjne organizowane przez nas w celu rezeznania obiektu, jak również wyniki tych czynności, muszą być szczegółowo i terminowo dokumentowane. Dokumentację początkuje pisemne zamówienie jednostki operacyjnej, na podstawie którego zakładamy teczkę sprawy PP. Następujące po zamówieniu dokumenty muszą wyraźnie obrazować kolejność, sposoby i źródła uzyskiwania interesujących nas informacji o obiekcie i otoczeniu.

Dokumenty

a) Jeżeli przeprowadzamy konsultację z jednostką zamawiającą, to sporządzamy po rozmowie notatkę z dokładnym zestawieniem uzyskanych informacji, z zaznaczeniem, kto nam tych informacji udzielił, jakie są możliwości dalszego rozeznania obiektu i co w związku z tym z jednostką zamawiającą uzgodniono.

b) Jeżeli informacje i możliwości dalszego ich uzupełniania z jednostki operacyjnej są szczupłe, to zachodzi konieczność organizowania całości rozeznania przez pion Biura „T”. Chodzi tu oczywiście tylko o obiekty, które będziemy zabezpieczać bez wchodzenia. W takim wypadku opracowujemy i przedstawiamy do akceptacji kierownictwa plan czynności operacyjnych w celu dokładnego rozeznania obiektu, otoczenia, uzyskania lokalu przejściowego i p.o. Podajemy więc kto, kiedy, przy czyjej pomocy (jednostka operacyjna, tajny współpracownik, kontakt poufny itd.) i pod jaką legendą dokona wstępnego lub całkowitego rozeznania obiektu. Wyniki rozeznania muszą być terminowo dokumentowane w raportach lub notatkach służbowych o wykonaniu poszczególnych elementów zaplanowanego rozeznania. Dane techniczne winny być obowiązkowo ilustrowane rysunkami i szkicami z uwidocznieniem wszystkich zaobserwowanych szczegółów budowlanych w obiekcie, różnych instalacji wewnątrz obiektu, rozmieszczenia mebli, kolorów ścian, budowy podłóg, kanałów wentylacyjnych, strychów, piwnic, dachów, różnego rodzaju przejść, schodów, zamków itd.

c) Osobną serię stanowią dokumenty z zakresu przygotowania rozmowy z właścicielami lub lokatorami pomieszczeń planowanych na p.o. i na lokale przejściowe. Dokumenty te muszą odzwierciedlać nasze posunięcia zmierzające do uzyskania ww. pomieszczeń. Muszą tu znaleźć się notatki o przeprowadzonych wywiadach z dzielnicowym lub z komendantem posterunku na wsi, notatki zawierające informacje uzyskane od kontaktów poufnych, dozorców, opinie uzyskane w miejscu pracy, w organizacjach politycznych i inne. Poza tym dołączamy odpisy lub wyciągi z ankiet personalnych, z dokumentów BDO i inne informacje dotyczące kandydata na rozmowę. Ważnymi dokumentami, które koniecznie musimy wykonać i wpiąć do teczki, są raportu o zezwolenie na przeprowadzenie rozmowy z kandydatem załączone do raportu karty E-15 i raport z przeprowadzonej rozmowy. Treść raportu o zezwolenie na przeprowadzenie rozmowy była omawiana w rozdziale II. Raport ten zatwierdza z-ca komendanta do spraw bezpieczeństwa w Komendzie Wojewódzkiej MO lub dyrektor Biura „T” MSW.

Po odbyciu rozmowy sporządzamy raport zawierający sprawozdanie z odbytego spotkania. Opisujemy przebieg rozmowy, na jakich warunkach uzgodniliśmy prawo korzystania z interesującego lokalu, jak przedstawia się sprawa terminu korzystania, otrzymania kluczy, wręczania opłat, ewentualnie innego wynagrodzenia. Podajemy legendę, jaką uzgodniono dla zachowania konspiracji przed figurantem, sąsiadami i rodziną osoby udostępniającej nam lokal. Uwzględniamy również nasze spostrzeżenia poczynione w trakcie rozmowy. Mianowicie, jak rozmówca przyjął naszą propozycję, jak odniósł się do nas, jak bardzo został zasugerowany naszą legendą i czy dało się odczuć, że może domyślać się kto jest rzeczywistym figurantem naszego zainteresowania i jakie czynności mamy rzeczywiście zrealizować. Do raportu dołączamy pobrane zobowiązanie o zachowaniu tajemnicy.

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podstuchu...

W podobny sposób opracowujemy raporty z odbytych rozmów z dozorcą umożliwiającym nam korzystanie ze strychów, pralni, piwnicy i dachów lub udzielającym nam informacji wykorzystywanych następnie do wytypowania p.o. lub lokalu przejściowego.

d) Dokumentację czynności przygotowujących akcję PP zamykamy zatwierdzonymi planami technicznego i operacyjnego zabezpieczenia. Plan techniczny musi być koniecznie uzupełniony rysunkami technicznymi ilustrującymi jego treść.

W wypadku, gdy jednostka zamawiająca organizuje całość zabezpieczenia operacyjnego, to zamiast planu operacyjnego do teczki sprawy włączamy pismo jednostki operacyjnej zawiadamiające nas o stworzeniu w obiekcie odpowiednich warunków pracy dla grupy technicznej.

Przy okazji warto tu wspomnieć o paru ważnych dokumentach, które muszą koniecznie znaleźć się w teczce, chociaż dotyczą zagadnień dalszych, takich jak realizacja, a następnie likwidacja instalacji PP.

e) Raport z realizacji

Po zakończeniu prac PP piszemy raport ze szczegółowym opisem całości wykonanych prac. Uwzględniamy i uzasadniamy ewentualne drobne odejścia od założeń planu technicznego i operacyjnego zabezpieczenia. Sporządzamy dokładne rysunki z opisami i z zaznaczeniem, kto wykonywał poszczególne elementy akcji od strony technicznej i operacyjnej. Opisy i rysunki muszą być przejrzyste, jasne i wyczerpujące, tak by ochronę, konserwację i likwidację instalacji mógł na ich podstawie zorganizować i wykonać każdy pracownik sekcji, a nie tylko ten, który brał udział w realizacji.

f) Plan likwidacji PP

Opracowujemy go tak samo wszechstronnie i szczegółowo jak i plan instalacji. Zarówno plan techniczny, jak i operacyjny do akcji likwidacyjnej nie może być sploty. Akcję likwidacyjną traktujemy na równi z akcją zabezpieczenia. Nie wolno lekceważyć akcji z tego tylko powodu, że dokonujemy likwidacji, a nie zakładania PP.

g) Raport z likwidacji PP

Również szczegółowo muszą być opracowane raporty z dokonanej likwidacji. Nie możemy ograniczać się do stwierdzenia samego faktu wyjęcia mikrofonów i przewodów, lecz dokładnie, podobnie jak w raporcie o założeniu PP, opisujemy, kto, jak, na jakim odcinku i co wyjął, jak zamaskowano ślady po wyjętych mikrofonach i przewodach, jak zatarto ślady pracy, kto wykonywał likwidację poszczególnych odcinków. Jeżeli z powodów operacyjnych lub technicznych nie zlikwidowano niektórych odcinków instalacji, to w raporcie trzeba dać uzasadnienie, dokładnie określić, które to są odcinki i oznaczyć je na istniejących rysunkach.

B. Uwagi o zachowaniu się w czasie instalacji PP

Grupy techniczne pionu Biura „T” pracują w różnych warunkach operacyjnych i technicznych. W zależności od tych warunków zachowanie się pracowników wcho-

Dokumenty

dających w skład grupy realizującej PP będzie różne. Nasze postępowanie, jak również nasze ubiory muszą być dostosowane do konkretnej sytuacji operacyjnej i warunków technicznych, w których będziemy pracować. Omówimy tu zachowanie się grupy PP w sytuacjach najczęściej spotykanych w naszej praktyce, a mianowicie:

I – W warunkach tajnego wejścia do obiektu

II – W warunkach zalegndowanego wejścia do obiektu

Zastanawiając się nad wymienionymi wyżej zagadnieniami, nie będziemy w stanie objąć wszystkich niezliczonych szczegółów. Zajmiemy się więc tylko najistotniejszymi elementami regulującymi nasze postępowanie w różnych warunkach operacyjnych przy wykonywaniu instalacji PP. Zrobimy to, omawiając kolejne punkty tematu.

B-I. Tajne wejście do obiektu

Ogólnie rzecz biorąc, nasze postępowanie na obiekcie z tajnym wejściem można scharakteryzować następująco: poruszania się w zabezpieczonych pomieszczeniach i ewentualny hałas wywołany wykonywaniem PP nie może zwrócić uwagi otoczenia na nienormalną sytuację w obiekcie lub na obecność w nim obcych ludzi. Poza tym musimy być przygotowani do nagłego, nieprzewidzianego opuszczenia obiektu, bez pozostawienia najmniejszego śladu naszego pobytu. Obowiązuje nas zasada, na mocy której przed wejściem do obiektu pozostawiamy na bazie lub w sekcji wszelkie dokumenty i przedmioty mogące wskazać na nasz związek ze służbą bezpieczeństwa i MO. Nie wolno poza tym zabierać ze sobą różnych drobnych przedmiotów noszonych zazwyczaj w kieszeniach ubrań, jak na przykład klucze, bilon, papierosy i inne drobiazgi osobistego użytku. Przedmioty te nie są potrzebne podczas realizacji PP, natomiast łatwo możemy je zgubić w mieszkaniu figuranta lub w innym lokalu, do którego wchodzimy tajnie. Omówimy obecnie kolejno elementy składające się na powyższą całość.

Poruszanie się w obiekcie.

a) Natychmiast po wejściu do obiektu wybieramy miejsce na złożenie naszych ubiorów, obuwia, przywiezionych teczek i paczek. Wybieramy na ten cel pomieszczenie lub część pokoju (w małym mieszkaniu), gdzie nie będziemy wykonywać żadnej pracy. W miejscu tym składamy w jak największym porządku nasze okrycia i bagaże. Zwracamy przy tym uwagę, by z ubrań nic nie mogło wylecieć (np. wytrychy) i by ubrania się nie pogniotły, ponieważ wychodząc z obiektu, musimy je mieć w całkowitym porządku. Wewnątrz obiektu przebywanie w płaszczu, obuwii, a nawet w marynarce nie jest wskazane. Obuwie, zwłaszcza gumowe, zostawia ślady, a płaszczem lub marynarką możemy przewrócić jakiś drobny sprzęt lub przedmiot dekoracyjny: wazon, statuetki, doniczki z kwiatami itp.

b) Drugą z kolei czynnością jest wybranie miejsca na złożenie i rozpakowanie sprzętu. Miejsce takie winno znajdować się możliwie w jednakowej odległości od wszystkich stanowisk roboczych. Rozłożony sprzęt nie może przeszkadzać w chodzeniu, a więc nie może leżeć w przejściach. Dotyczy to zestawów, sprzętu, materiałów i narzędzi ogólnych, z których korzystają wszyscy. Sprzęt indywidualny każdy pracownik rozkłada

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

na swoim stanowisku. Sprzęt i narzędzia z zestawów ogólnych trzeba natychmiast po wykorzystaniu kłaść z powrotem, by pozostali towarzysze nie musieli wędrować od stanowiska do stanowiska po wszystkich pokojach w poszukiwaniu potrzebnego im przedmiotu. Takie materiały jak cement, gips, wapno, ton, farby klejowe rozkładamy w kuchni albo w łazience w pobliżu kranu z wodą. Podkładamy oczywiście papier lub folię igielitową. W ten sposób rozrabianie zapraw i farb odbywa się w jednym określonym miejscu, a co za tym idzie śmiećmy tylko [w jednym] miejscu, dającym się zresztą łatwo oczyścić. Na stanowiska robocze dostarczamy je już gotowe w odpowiednich, potrzebnych ilościach. Mówiąc o rozkładaniu materiału i sprzętu, musimy pamiętać, że nie wolno nam rozpakowywać sprzętu chaotycznie i niesystematycznie, rozwlekać go po całym mieszkaniu, rozkładać po meblach. Materiały, sprzęt i narzędzia wolno rozkładać tylko na podścielanych płachtach, zasłonach lub dużych arkuszach papieru. Zdyscyplinowane posługiwanie się narzędziami jest podyktowane trzema przyczynami. Po pierwsze po to, by nie tracić czasu na poszukiwanie potrzebnych w danej chwili narzędzi i materiałów. Po drugie – by zmniejszyć do minimum możliwość zagubienia, a w konsekwencji zostawienia w obiekcie jakiegoś drobnego przedmiotu przyniesionego przez nas. Po trzecie – by móc szybko i sprawnie, z zachowaniem gwarancji, że nigdzie nic nie pozostało, spakować sprzęt i spokojnie opuścić obiekt nawet w nagłym, nieprzewidzianym wypadku.

c) Przystąpimy z kolei do przesuwania mebli i innych sprzętów domowych, które będą nam przeszkadzały przy wykonywaniu zamierzonych czynności technicznych. Pamiętać trzeba, że przesuając meble, unosimy je lekko do góry, by nie rysować podłogi. Zanim jednak to uczynimy, musimy sporządzić rysunki obrazujące pierwotne ustawienie mebli i sprawdzić, czy wewnątrz tych mebli sprzętów, jak również na nich, są jakieś przedmioty lub naczynia, które mogą się przy przesuwaniu przewrócić, zbić się, ewentualnie czy się coś nie wyleje. Jeżeli takie przedmioty są, to musimy je odpowiednio zabezpieczyć, na przykład przez zdjęcie lub wyjęcie wazonów, statuetek, kielichów, słoików z winem i z sokami itp. Niezależnie od tego sprawdzamy stan techniczny przesuwanego mebla, na przykład, czy nie urwie się noga pod przesuwaną dużą szafą. Wypadki takie zdarzają się bardzo często, zwłaszcza w meblach starych, i są bardzo niebezpieczne. W wypadku nieostrożnego, chaotycznego, przesuwania szaf, bibliotek, kredensów, stojących zegarów, stolików z aparatami radiowymi i telewizyjnymi, z akwariami itp., możemy nie spostrzec na czas wymienianego wyżej uszkodzenia. Poruszony przez nas mebel może przewrócić się, sytuacja, w jakiej się wówczas znajdziemy, nie wymaga komentarzy. Zresztą wystarczy, że na skutek nieuwagi i nerwowości uszkodzimy jakiś drobny przedmiot, a nasz pobyt w obiekcie przestanie być dla figuranta tajemnicą. Podobnie jest, gdy chcemy wejść nogami na jakiś mebel, by móc pracować wysoko na ścianie lub na suficie. Wolno nam to zrobić jedynie wówczas, gdy stwierdzimy ze stuprocentową pewnością, iż mebel ten nie złamie się pod ciężarem wchodzącego.

Przygotowując się do wykonywania pracy na suficie lub wysoko na ścianie, przykrywamy stojące blisko meble papierem lub zasłonami igielitowymi. Podobnie zabezpieczmy przed zakurzeniem dolne odcinki ściany, przygotowując się do wywiercenia otworów wiertarką wysoko na ścianie. Drobny pył z cegieł powstający przy

Dokumenty

wierceni osiada w nierównościach ściany i nie zawsze daje się całkowicie zmieść pędzlem lub zmiotką.

Dodatkowo do powiedzianego wyżej trzeba sporządzić opisy drzwi, firanek, zasłon i innych przedmiotów ustawianych na parapetach okien. Mianowicie, które drzwi były zamknięte, otwarte lub uchylone, które zasłony i firanki były zasłonięte, które nie były zasłonięte. Opis zasłon i przedmiotów stojących na parapetach jest szczególnie ważny w nocy, gdy zasłaniamy okna.

a) Chodzenie, poruszanie się po obiekcie musi być ograniczone do minimum i winno być podporządkowane pewnym regułom. Na przykład, w dzień nie należy kręcić się w pobliżu okien. Omijamy je, chodząc przez środek pokoju lub nachylając się poniżej parapetu, tak by sylwetka poruszającego się towarzysza nie mogła być dostrzegana z zewnątrz. W nocy natomiast zwracamy uwagę na dobre zaciemnienie okien. Poruszać się po obiekcie, zarówno w nocy, jak i w dzień trzeba ostrożnie, lekko, a jednocześnie swobodnie, nie tupać, nie potykać się o meble, nie skrzypieć drzwiami, omijać w miarę możliwości skrzypiące odcinki podłogi itp. Narzędzia, którymi się posługujemy, nie rzucać, nie przesuwać po podłodze, kłaść tak, by nie brzęczały i nie stukały. Posługując się wiertarkami lub suszarkami, owijamy je w szmaty. Susząc ścianę przy podłodze, nie kładziemy suszarki bezpośrednio na podłodze, ale podkładamy pod nią szmaty. Tłumi to znacznie wytwarzany przez nią hałas. Takie ostrożne stapanie i przekładanie sprzętu obowiązuje również i wtedy, gdy na krótki czas użyjemy wiertarkę elektryczną lub młotek. Może to niektórym towarzyszom wydaje się mocno przesadzonym postawieniem sprawy. Jednak tak nie jest, bo krótkotrwałe powodowane koniecznością użycie wiertarki i młotka nie zawsze zdąży zwrócić czyjąś uwagę. Natomiast nieostrożnie, nieuważne poruszanie się często kilkusobowej grupy w obiekcie powoduje ciągły niekontrolowany hałas w znaczny sposób zwiększający niebezpieczeństwo dekonspiracji. Przyjmijmy zasadę, że hałas spowodowany na skutek jakiejś konieczności nie musi być zwiększany i przedłużany na skutek naszej nieostrożności. Jako obowiązującą regułę przyjmujemy, że w obiekcie nie palimy papierosów. Nawet gdy figurant jest palaczem, bo może palić inne papierosy niż my, wyczuje więc obcy zapach. Poza tym [gdybyśmy] palili nawet takie same papierosy jak on, to jednak zostawiamy świeży zapach dymu, a poza tym przez nieuwagę możemy zostawić ślady papierosa w popielniczkach lub na podłodze. Pewne zasady obowiązują przy korzystaniu z łazienek, umywalk, zlewów, klozetów. Chodzi o to, że nie wolno używać ręczników i mydeł figuranta. Wanna lub inne urządzenia sanitarne zmoczone przez nas musimy starannie wytrzeć. W przeciwnym wypadku figurant, powróciwszy do domu, stwierdzi, że krótko przed jego przybyciem ktoś przebywał w jego mieszkaniu. Zabrania się również korzystania ze szklanek, talerzy lub innych naczyń figuranta do pobierania wody lub rozrabiania farb. Absolutnie niedopuszczalnym zjawiskiem jest bezcelowe, powodowane ciekawością szperanie i grzebanie się w stołach, szufladach, kredensach, oglądanie i obmacywanie różnych przedmiotów dekoracyjnych i innych sprzętów znajdujących się w mieszkaniu, jak również przekładanie i oglądanie książek, czasopism i ilustracji.

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

Warto tu jeszcze zrobić jedną uwagę dotyczącą pracy w obiekcie w nocy. Bardzo często towarzysze zawieszają na okna zasłony, używając do tego celu gwoździ. Do zawieszania zasłon wolno używać tylko i wyłącznie pinesek. Przeciw używaniu gwoździ przemawiają dwie przyczyny: pierwsza – to powodowany przy ich wbijaniu długotrwały szum (drżenie szyb) bardziej zwracający uwagę przechodniów, sąsiadów lub innych osób niż jakieś inne hałasy pochodzące z wewnątrz mieszkania. Druga przyczyna to powstawanie wyraźnych śladów po wyjęciu gwoździ.

Kontrola obiektu przed jego opuszczeniem

Przed zejściem z obiektu, niezależnie od tego, czy wychodzimy normalnie po zakończeniu pracy, czy też nagle z powodu niesprzyjających przyczyn operacyjnych, jesteśmy zobowiązani dokładnie skontrolować całe mieszkanie. Jest to konieczne w celu upewnienia się czy nie pozostawiono gdzieś narzędzi, śmieci lub innych śladów mogących doprowadzić do dekonspiracji. Takim śladem może być: podwinięta firanka, poruszony chodnik, ślad obuwia lub stopy, krople wody, gipsu, cyny na podłodze, odciski palców na zakurzonych lub błyszczących powierzchniach mebli, odciski brudnych rąk na ścianach, sufitach (np. w okolicy kratki wentylacyjnej), na powierzchniach malowanych białą farbą olejną, zapach kalafonii, pasty podłogowej, potu (np. skarpetek) i inne. Za pomocą rysunków sporządzonych przed rozpoczęciem pracy sprawdzamy ustawienie mebli i ustawionych na nich przedmiotów. Sprawdzamy, czy przy przesuwaniu mebli nie zarysowano podłogi, czy w miejscach gipsowanych nie wychodzi wilgoć, czy w szparach między klepkami nie zostały ślady gipsu, tynku i cegły. Zaglądamy pod meble w celu sprawdzenia, czy nie wtoczyły się tam narzędzia, gwoździe, śruby, odpryski tynku i cegły. Przy pracy nocnej, zdejmując z okien zasłony, robimy to bardzo ostrożnie, ponieważ bardzo łatwo jest zgubić pineski.

B-II. Zalegndowane wejście do obiektu

Wejście do obiektu w warunkach zalegndowanych ma miejsce w czasie budowy obiektu, odnowienia wnętrza obiektu, naprawy lub zakładania instalacji elektrycznych, telefonicznych, sanitarnych. Wejście grupy do obiektu odbywa się pod pozorem robotników wykonujących określone prace budowlane, remontowe, instalacyjne i inne. Zrozumiałym jest, że nasze zachowanie się w obiekcie będzie w tym wypadku odmienne niż w warunkach wejścia tajnego. Nie musimy kryć się przed otoczeniem, a często i przed figurantem naszej obecności w obiekcie, nie musimy zachowywać maksimum ciszy, a więc możemy w szerokim zakresie posługiwać się sprzętem mechanicznym. Występuje jeszcze szereg innych udogodnień i ułatwień technicznych wynikających ze znacznie korzystniejszej sytuacji operacyjnej niż w wypadku wejścia tajnego. Z tego powodu główną uwagę zwracamy na zachowanie konspiracji prowadzonych przez nas prac PP. Konspiracja grupy przed otoczeniem i figurantem jest w zasadzie zagwarantowana zastosowaną legendą. Od nas natomiast zależy dobre wykorzystanie tej legendy w celu stworzenia sytuacji umożliwiającej nam realizację PP.

Dokumenty

Odróżniamy dwa rodzaje najczęściej spotykanych sytuacji, w jakich możemy się znaleźć, posługując się wymienionymi na wstępie legendami. W każdej z nich podstawowym elementem naszego zachowania się jest jak najbardziej doskonale pozorowanie robotników lub rzemieślników. Obecnie omówimy kolejno w najważniejszych zarysach te sytuacje.

a) Gdy grupa techniczna wykonuje prace budowlane, remontowe, instalacyjne lub inne w obiekcie kontrolowanym przez figuranta.

Taka sytuacja istnieje w zasadzie na małych w sensie budowlanych obiektach, gdy zakres wykonywanych robót nie jest duży, pracuje wówczas nieduża ilość robotników. Są to: małe remonty, odnawianie mieszkań, naprawa lub instalacja urządzeń elektrycznych, telefonicznych, wodno-sanitarnych i inne drobne roboty wykonywane na bezpośrednie zlecenie figuranta. Bardzo często grupa techniczna wykonuje całość wspomnianych prac legendujących. Jeżeli się zdarza, że oprócz nas pracują jeszcze inni rzemieślnicy, to nie bywa ich dużo. Towarzysze wchodzący w skład grupy muszą wystrzegać się wobec tego przede wszystkim dekonspiracji przez osobami z otoczenia figuranta. Zachowanie nasze nie może wywołać u nich nawet cienia podejrzenia co do autentyczności zatrudnionych w obiekcie rzekomych robotników. Osiągamy to przez swobodne, pozbawione tajemniczości i sztuczności zachowanie się wobec otoczenia figuranta i wobec zatrudnionych w obiekcie robotników.

U figuranta i u innych ludzi nas otaczających lub mogących obserwować trzeba wywołać przekonanie, że nic nas nie interesuje poza oficjalnie wykonywaną pracą. Zachowujemy się tak, jak w tej legendującej nas pracy zachowywaliby się właściwi rzemieślnicy. Nasze ruchy i rozmowy prowadzone zarówno między sobą, jak i z osobami nas otaczającymi lub z lokatorami obiektu muszą być naturalne, nienaciągane. W odniesieniu do figuranta i otoczenia stosunek nasz nie może być szablonowy.

Każdy z członków grupy winien starać się pozyskać przychylność i zaufanie figuranta i osób z jego otoczenia, a jednocześnie zachowywać się możliwie inaczej, tak by figurant nie zauważył naszej reżyserii, nie możemy jednak być natrętni. Po to, by dobrze i naturalnie grać rolę rzemieślnika lub robotnika, za którego się podajemy, trzeba odpowiednio nastroić się psychicznie, niejako zapomnieć, że mamy do czynienia z osobą rozpracowywaną, że jesteśmy funkcjonariuszami Służby Bezpieczeństwa. Trzeba do pewnych granic siebie przekonać, że jesteśmy zwykłymi robotnikami, którzy przyszli tylko po to, by wykonać roboty o charakterze czysto budowlanym. Ciągłe myślenie o tym, że wobec figuranta jesteśmy w sytuacji nielegalnej, powoduje nerwość i nienaturalność naszego zachowania się.

We wzajemnym stosunku między członkami grupy w obiekcie nie może ujawniać się zażyłość, poufałość i przyjaźń, tak jak to ma miejsce na terenie naszych biur służbowych w sekcji. Musi być zachowany dystans i subordynacja na terenie obiektu między członkami grupy zależnie od tego, jaki jest oficjalny podział w grupie zgodnie z zastosowaną legendą. Na przykład między towarzyszami występującymi w charakterze pomocnika lub robotnika niewykwalifikowanego a towarzyszem występującym jako majster lub jako technik.

Jeżeli w ww. obiekcie chcemy naradzić się nad bieżącymi sprawami PP, to usadawiamy się w jakimś pomieszczeniu, na przykład w pakamerze, w czasie gdy nikt

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podłuchu...

na to nie zwróci uwagi (na przykład podczas przerwy obiadowej) i omawiamy krótko interesujące nas zagadnienie. Wszelkie dłuższe narady i dyskusje organizujemy poza obiektem w lokalu służbowym lub w lokalu konspiracyjnym. Nie wolno prowadzić w obiekcie rozmów, szepcząc sobie tajemniczo do ucha w miejscach, gdzie możemy być łatwo obserwowani.

Nasze ubiory i sprzęt używany do pracy w tych warunkach musi być wzorowany i dostosowany do ubiorów i sprzętu używanego przez robotników i rzemieślników, za których się podajemy. W naszym ubiorze nie może być nic, co mogłoby nawet podświadomie wywołać o kogokolwiek skojarzenia z wojskiem lub MO. Narzędzia nasze nie mogą wzbudzać zainteresowania otoczenia. Nie możemy oficjalnie stosować sprzętu nietypowego, nieużywanego przez robotników i rzemieślników, a więc narzędzi pochodzących z importu lub wykonywanych na nasze specjalne zamówienie. Zestawy sprzętu i ubiory ochronne muszą być takie same, jakimi posługują się rzemieślnicy zapatrujący się na rynku krajowym i muszą być używane, nie nowe.

Podobnie przedstawia się sprawa posiłków i prasy. Nasze posiłki przynoszone na obiekt nie mogą się różnić niczym, nawet opakowaniem od posiłków przynoszonych przez rzeczywistych rzemieślników. To samo dotyczy prasy. Nie musimy afiszować się w obiekcie prasą partyjną i naszymi przekonaniem politycznymi. Wskazaniem jest, by dzienniki, które ze sobą przynosimy do czytania lub w które owijamy przynoszone paczki, miały charakter prasy bezpartyjnej, a czasem prasy klerykalnej. Nie należy również afiszować się naszym pozytywnym stosunkiem do aparatu państwowego, do MO, do demokratycznych ugrupowań politycznych itd. Nasze oblicze polityczne, moralne i nasz stosunek do religii i Kościoła równamy do poziomu przeciętnego obywatela, dostosowując się do charakteru danego obiektu i do poziomu osób, z którymi się stykamy. Gdy w otaczającym nas na obiekcie środowisku wywiązują się dyskusje polityczne, nie należy w nich odgrywać aktywnej roli. Powinniśmy zajmować stanowisko pasywne, ograniczając się w zasadzie do obserwacji. Nie zwraca to na nas uwagi ogółu i niczym nie wyróżnia.

Tak jak przy wejściu tajnym, tak i na obiekty z wejściem zalegendowanym nie zabieramy ze sobą żadnych dokumentów służbowych, książeczek świadczeń lekarskich, biletów tramwajowych, notatek o charakterze służbowym, jak plany instalacji, numery telefonów i inne. Wolno natomiast zabierać wszystkie przedmioty służące do użytku osobistego, tak jak to czynią pozostali zatrudnieni na obiekcie robotnicy.

Sprzęt służbowy zabierany na obiekt ograniczamy do minimum. Do prac PP staramy się posługiwać w zasadzie narzędziami używanymi w pracy legendującej nasz pobyt na obiekcie. Nieliczne narzędzia specjalne i sprzęt PP niezbędny do realizacji poszczególnych odcinków zabezpieczenia przynosimy ze sobą w dniu, w którym zaplanowane jest wykonanie danego odcinka i tego dnia wszystko to wynosimy, wychodząc z obiektu. Miejsce składania tego sprzętu przez cały dzień musi być pod naszą bezpośrednią kontrolą. Narzędzi i sprzętu niemającego uzasadnionego związku z oficjalnie wykonywaną pracą nigdy na obiekcie nie zostawiamy. Wnoszenie materiału i sprzętu PP organizujemy tak, jak odbywa się dostarczanie lub wnoszenie na budowę materiałów i sprzętu budowlanego. Nie możemy sprzętu tego wnosić w jakiś szczególnych, rzucających się w oczy paczkach, walizkach lub teczkach. Opakowanie

Dokumenty

i forma wnoszenia nie może się różnić od opakowania i wnoszenia innych oficjalnych dostaw materiałowych i narzędziowych.

Moment na wykonanie prac PP wybieramy zależnie od kształtującej się z dnia na dzień sytuacji na obiekcie. Sytuację tę często sami tworzymy przez odpowiednie ustawienie pracy oficjalnej, którą staramy się układać tak, by umożliwić i ułatwić sobie realizację zabezpieczenia. Wykorzystujemy do tego celu możliwość pracy zarówno w ciągu dnia, jak i po normalnych godzinach, wieczorem, w sobotę po południu, w dni świąteczne lub we wczesnych godzinach rannych. Zależy to od konkretnej sytuacji operacyjnej na obiekcie. By ułatwić sobie tworzenie wygodnych sytuacji, aranżujemy poczęstunki z alkoholem, wykonywanie jakichś prywatnych prac itd. Rozkład dnia planujemy tak, by wykonując oficjalną pracę, przygotować szereg podstawowych elementów do ukrycia instalacji PP lub nawet wykonać jakiś jej odcinek. Przekucia, otwory i kanały na przewody i mikrofony staramy się przygotować równolegle z wykonywaniem podobnych czynności oficjalnych. Gdy nie jest to możliwe, to całość prac PP wykonujemy w innym czasie przed lub po godzinach pracy. Warto tu nadmienić, że na niektórych obiektach sytuacja operacyjna układa się tak pomyślnie, iż całość prac PP, łącznie z ukryciem przewodów i mikrofonów, daje się realizować w normalnych godzinach dziennych.

b) Gdy grupa techniczna realizuje PP pod legendą prac budowlanych, remontowych, instalacyjnych lub innych w obiekcie niekontrolowanym przez figuranta.

W odróżnieniu od poprzedniego punktu są to sytuacje łatwiejsze. Mają miejsce na budowach domów mieszkalnych, podczas wykonywania dużych remontów i przeróbek prowadzonych przez spółdzielnie lub państwowe przedsiębiorstwa budowlane. Na obiekcie zatrudniona jest wówczas większa ilość robotników o różnych specjalnościach. Nadzór nad całością robót sprawowany jest przez przedsiębiorstwo, a nie przez figuranta. Grupa techniczna stanowi część, a czasem całość jednej z brygad pracujących w obiekcie, na przykład pracują jako elektrycy, hydraulicy itp. W stosunku do innych robotników grupa nasza zachowuje pewną niezależność i ma większe możliwości operacyjnego ustawienia i regulowania pracy innych brygad za pośrednictwem kontaktów poufnych w kierownictwie przedsiębiorstwa.

Możliwość zetknięcia się z figurantem na takiej budowie istnieje, lecz możliwość dekonspiracji naszej pracy przez figuranta jest minimalna. Na pierwszy plan wysuwa się tu konspiracja grupy i prac PP przede wszystkim przed pracującą na obiekcie załogą. Omówimy obecnie warunki, które umożliwią spełnienie tych warunków. Przede wszystkim trzeba pamiętać, że wszystko, co zostało powiedziane w punkcie „a” o ubiorach, zestawach narzędzi, o zachowaniu się na budowie, wnoszeniu sprzętu, planowaniu prac itd., obowiązuje nadal, lecz przede wszystkim w stosunku do załogi. Nowe będą następujące uwagi.

Nie stronić od załogi, nawiązywać żywe, nawet z niektórymi robotnikami przyjazne stosunki. Wobec pozostałej załogi zachowywać się śmiało, swobodnie i naturalnie. Trzeba umieć z niektórymi aktywnymi zawodowo na budowie robotnikami, mianowicie z majstrem, technikiem, grupowym i in., ułożyć stosunki tak, by zachować jak największą swobodę poruszania się po budowie i układaniu sobie pracy. Kładziemy duży wysiłek, by wyrobić sobie autorytet jako dobrzy fachowcy, pozwoli to nam uniknąć

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podstuchu...

zbyt szczegółowej kontroli nad naszą pracą z strony personelu technicznego, a co za tym idzie – ułatwi nam organizowanie naszej akcji. Dobre stosunki z personelem technicznym, jak również z robotnikami pozwolą nam dobrze orientować się w całości sytuacji technicznej i operacyjnej na budowie.

Dodatkowo do tego, co zostało powiedziane w punkcie „a” o prasie, posiłkach i dokumentach, można dodać następującą uwagę: bilety ulgowe i miesięczne na przejazd komunikacją miejską i państwową trzeba koniecznie nabywać na równi z innymi pracownikami w tym przedsiębiorstwie, w którym pracujemy.

Nieco inaczej niż w punkcie „a” przedstawia się sprawa wnoszenia i przechowywania w obiekcie sprzętu i aparatury PP. Ze względu na długotrwałość akcji na takich obiektach i w związku z odmiennymi warunkami operacyjnymi dopuszczamy czasem do przechowywania na budowie nietypowego sprzętu używanego do prac PP. Musi jednak istnieć dobre zabezpieczenie tych przedmiotów. Na przykład, jeżeli grupa posiada osobną pakamerę lub osobną zamykaną skrzynkę w pakamerze wspólnej, w której przechowujemy narzędzia używane do pracy oficjalnej.

Trzymamy się zasady, że do obiektu wnosimy i tam przechowujemy tylko takie narzędzia, które na tym etapie są potrzebne, narzędzia niepotrzebne natychmiast wynosimy. To samo dotyczy aparatury i mikrofonów, lecz bez prawa pozostawiania na terenie obiektu. Każdego dnia, schodząc z obiektu, zabieramy ze sobą wszystkie te przedmioty, których przeznaczenie do celów PP nie pozostawia wątpliwości.

W odróżnieniu od sytuacji opisanej w punkcie „a” na tych obiektach nieco inaczej planujemy wykonywanie zabezpieczenia technicznego. Właściwą pracę PP wykonujemy w zasadzie po zejściu załogi z budowy, pozorując pozostawanie potrzebą odrobienia zaległości w pracach budowlanych lub innymi pozorami, jak na przykład wykonywanie pracy prywatnej, tzw. fuszerki, czasem małą popijanką albo czymś jeszcze innym, zależnie od sytuacji operacyjnej. Postępujemy tak dlatego, że wykonywanie prac PP w normalnych godzinach dziennych nie ujdzie uwadze licznej załogi zatrudnionej na obiekcie. Wiele różnych prac przygotowawczych wykonujemy oczywiście w dzień pod pozorem prac oficjalnych, tak jak w punkcie „a”. Organizowanie pracy PP po godzinach pracy ułatwiane jest brakiem kontroli ze strony figuranta. Zwraca się uwagę, że [z] legendowanym piciem wódki trzeba [to] robić bardzo ostrożnie, by nie powodować nieporozumień z kierownictwem budowy i z personelem technicznym, ewentualnie by nie doprowadzić do interwencji Milicji. Rzecz polega na tym, by mieć przygotowaną wódkę i zakąskę, lecz wcale nie musimy naprawdę pić. Jeżeli pozorujemy pozostawanie zaległą pracą, robotą prywatną, to musimy mieć wszystko do niej przygotowane. Legendy uruchamiamy dopiero w razie konieczności, gdy obecnością naszą w obiekcie zainteresuje się ktoś z członków załogi budowlanej lub do obiektu przybędzie figurant, czy też ktoś z jego otoczenia, lub w innej podobnej sytuacji.

Uwagi różne

Wszystko, co wyżej zostało opisane, dotyczy zasadniczych sytuacji najczęściej spotykanych w naszej pracy. Jednak przy realizacji PP spotykamy wiele sytuacji innych. Zawierają one oprócz elementów wyżej przez nas omówionych wiele dodatkowych momentów. Niektóre podajemy niżej.

Dokumenty

a) Często się zdarza, że pracując na obiekcie lub w lokalu przejściowym, towarzyszą włączając odbiorniki radiowe, by „zagłuszyć” hałas wywoływany naszą pracą. Jest to z gruntu niesłuszne, bo zagłuszamy właściwie siebie, wówczas my nic nie słyszymy, co dzieje się w naszym otoczeniu. Natomiast stuki, wiercenie, piłowanie, nasze kroki, spuszczenie wody z rezerwuarka i inne wywoływane przez nas szумы są nadal dobrze słyszane przez mieszkających pod i obok mieszkania, w którym pracujemy. Wyjaśnić to zjawisko można następująco: odgłosy uderzeń, wierceń i skrobienia powstałe w ośrodku sztywnym, jakim jest ściana, sufit, lub podłoga, są łatwo przenoszone przez ten ośrodek na duże odległości. Natomiast drgania cząstek powietrza spowodowane przez głośnik radiowy mają małą energię, nie powodują więc drgania ścian i przez to nie zostają przeniesione do sąsiednich pomieszczeń. Posługiwanie się audycją radiową dla zagłuszenia naszej pracy w odniesieniu do sąsiadów bezpośrednio stykających się z obiektem ma tylko ujemne skutki, bo zaczynamy wówczas zachowywać się śmieiej i mniej ostrożnie, wywołując jeszcze większe odgłosy. Metoda ta może być zastosowana jedynie w wypadku, gdy osoba, przed którą chcemy ukryć odgłosy naszej pracy, nie znajduje się z bezpośrednim sąsiedztwie z obiektem. Na przykład pracujemy w pokoju hotelowym i chcemy zagłuszyć naszą pracę w odniesieniu do kogoś, kto przebywa na korytarzu lub w przeciwległym, oddalonym pokoju. W tej sytuacji audycja radiowa lub puszczonej wody w łazience mogą nam pomóc.

b) Wykonując duże otwory do kanałów wentylacyjnych w celu opuszczenia mikrofonu lub większej ilości przewodów, staramy się wyjąć całą połówkę cegły, a nie wykuwać otworu przecinakiem. Posługując się przecinakiem i młotkiem, powodujemy duży szum i opadanie do kanału dużej ilości odłamków cegły. Wyjmując cegłę przez wyskrobanie tynku naokoło cegły unikamy tego.

c) Zabezpieczając obiekt bez wchodzenia, przez ścianę z sąsiedniego mieszkania, trzeba zwracać baczną uwagę na istniejące zazwyczaj różnice poziomu podłóg w obiekcie i w naszym mieszkaniu. Praktyka wykazała, że różnice, chociaż nieznaczne, w granicach 1–3 cm prawie zawsze istnieją między jednym mieszkaniem a drugim w tym samym bloku.

Wykonywanie otworu pod listwą figuranta musi być robione ostrożnie, najpierw cienkim wiertłem, by zorientować się, czy trafiliśmy dobrze. Dopiero po dokonaniu korekty co do grubości ściany i ewentualnej różnicy poziomu podłóg używamy wiertła grubszych lub wybieramy cegły na otwór dla umieszczenia mikrofonu.

d) W nocy, posługując się latarką na obiekcie z tajnym wejściem, używamy światła niebieskiego, bo jest ono najmniej widoczne. Światło takie nie wystarcza do pracy, lecz jest zupełnie wystarczające do wstępnego obejścia mieszkania, do złożenia bagaży i przebrania się, a następnie do opisanie parapetów i okien przed ich zasłonięciem. Dopiero po zabezpieczeniu okien wolno nam używać białe światło latarki lub małych przyniesionych ze sobą żarówek na napięcie sieciowe (są to żarówki E-15 na napięcie 220V).

e) Wchodząc w dzień, tajnie do obiektu, który jest często odwiedzany przez znajomych, przyjaciół lub liczną rodzinę figuranta, zabieramy ze sobą sygnalizację świetlną. Składa się ona z jednego przycisku i jednej, dwóch lub więcej czerwonych żarówek na podstawie, zasilanych baterią od kieszonkowej latarki. Przewody użyte

Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu...

na połączenie żarówek z przyciskiem muszą być długie, na kilka lub kilkanaście metrów. Sygnalizację tę używamy następująco: żarówki ustawiamy przy różnych stanowiskach roboczych, a przycisk umieszczamy przy drzwiach wejściowych lub przy oknie, przez które obserwujemy wchodzących (jeżeli pracujemy w willi).

Pracownik obserwujący ruch na klatce schodowej lub w najbliższym otoczeniu obiektu za pomocą przycisku zapala żarówki, dając w ten sposób sygnał do zachowania ciszy wtedy, gdy uważa to za wskazane. W podobny sposób umówionymi sygnałami daje znak do dalszej pracy. Sposób ten ma tę zaletę, że obserwator nie musi schodzić z punktu obserwacyjnego, a jednocześnie natychmiast i jednocześnie wszystkich zawiadamia o potrzebie zachowania ciszy.

Zamiast żarówek można zastosować buczonek. Musi on być wyregulowany tak, by wydawał słaby dźwięk dostrzegany tylko pracowników przebywających w obiekcie. By dźwięk od buczoneka nie przechodził przez podłogę do sąsiednich pomieszczeń, podkładamy pod niego podkładkę z filcu.

Źródło: AIPN BU, 01521/2904, b.p., oryginał, mps powielony.